

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ
1997 ОН

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 5

- Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай Монгол Улсын хууль
- Хүн амын орлогын албан татварын тухай Монгол Улсын хууль
- Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын тухай Монгол Улсын хууль
- Онцгой албан татварын тухай Монгол Улсын хууль
- Бууны албан татварын тухай Монгол Улсын хууль
- Татвар ногдуулаалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай Монгол Улсын хууль

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

1997 ОН

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

· ХУУЛЬ, ТОГТООЛ, ЗАРЛИГ,
ШИЙДВЭР, ХУУЛИЙН ТАЙЛБАР

Монгол Улсын Их Хурлын Хэвлэл

№

1997 оны 5-р сар

№5 /60/

ГАРЧИГ

1. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	401
2. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч иргэний орлогын албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	405
3. Хүн амын орлогын албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	411
4. Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	418
5. Бууны албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	421
6. Улсын тэмдэгтийн хурламжийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	421
7. Онцгой албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	423
8. Монгол Улсын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	425
9. Газрын төлборийн тухай	427
10. Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	433
11. Хэлэлцээр соёргон батлах тухай	433
12. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай	434
13. Хүн амын орлогын албан татварын тухай	437
14. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын тухай	450
15. Онцгой албан татварын тухай	458
16. Бууны албан татварын тухай	462
17. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч иргэний орлогын албан татварын тухай	464
18. Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай	471

2. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

9. Хуулийн төслүүдийг буцах тухай №22	490

20.	Сонгуулийн Ерөнхий хорооны брэдлэхүүний бүрэн эрхийн хугацааг сунигах тухай №23	490
21.	Импортын барааны гаалийн албан татварын тухай №24	491
22.	Татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудыг баталсангай холбогдуулан авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай №25	492
23.	Газрын төлбөрийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай №26	493
24.	Ерөнхийлөгчийн хоригийн тухай №27	493
25.	Хуулийн төслүүдийг буцаах тухай №29	494

3. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

26.	Д.Жавзмяад албан тушаалын зэрэг дэв олгох тухай №44	495
27.	Гэндэнгийн Намдоог элчин сайдын үүрэгт ажлаас чөлөөлөх тухай №45	495
28.	Цэдэнжавын Сүхбаатарыг элчин сайдаар томилж тухай №46	496
29.	Д.Чилхаажавт Монгол Улсын урлагийн гавьяат зүтгэлтэн цол олгох тухай №48	496
30.	Н.Норовбагдалд Монгол Улсын Хөдөлмөрийн баатар цол олгох тухай №51	497
31.	Япон улсын зарим уран бүтээлчийг "Найрамдал" медалиар шагнаж тухай №55	497
32.	П.Нюэхүүг Цэргийн гавьяаны улаан тугийн одонгоор шагнаж тухай №58	498
33.	Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах тухай №59	498
34.	Д.Бандад Монгол Улсын спортын гавьяат дасгалжуулагч цол олгох тухай №64	499
35.	Ж.Цэрэндэжидэд Монгол Улсын хүний гавьяат эмч цол олгох тухай №66	499
36.	Христоф Свинарскийг "Найрамдал" медалиар шагнаж тухай №67	500
37.	Эмнэлгийн төлбөрт үйлчлэгээний талаар Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай №68	500
38.	Зарим сүм хийдийг сэргээн ажиллуулах тухай №71	501
39.	С.Банзрагчид албан тушаалын зэрэг дэв олгох тухай №72	502
40.	Г.Нямхүүг төрийн соёрхол хүртээх эвчлэлийн гишүүнээр батлах тухай №73	503

4. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

41.	Эрүүгийн хуулийн 123 ¹ дүгээр зүйлийг тайлбарлах тухай №74	504
42.	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг тайлбарлах тухай №146	507

1997 оны 4 дүгээр
сарны 17-н өдөр

Улаанбаатар
хот

**АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ОРЛОГЫН
АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 8 дахь заалт, 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын 4 дэх догол, 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,5 дахь заалт, 7 дугаар зүйлийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 8 дахь заалт:

"8/ эрхийн шимтгэлийн орлого"

2/ 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын дэх догол:

"Үндсэн хөрөнгийг дор дурдсан хугацаатай ашиг-ахаар бодож үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдлын шимтгэлийг зулуун зугамын аргаар байгуулна."

Үндсэн хөрөнгийн бүлэг	Ашиглах хугацаа /жилээр/
1.Байшин, барилга, байгууламж	40
2.Машин, механизм, техник, тоног төхөөрөмж	10
Үүнээс: шинжлэх ухааны судалгаа шинжилгээ, туршилтын болон тэргүүний технологи, экспортын болон уул уурхайн үйлдвэр, байгаль орчинг хамгаалах, байгалийн нөөц баялгийг нөхөн сэргээх, дэд бүтцийн салбарын тусгай зориулалтын машин, техник, тоног төхөөрөмж	5
3.Бусад үндсэн хөрөнгө	10

Газар, бараа, материалын нөөцөд элэгдэл, хорогдлын шимтгэл тооцохгүй."

3/ 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалт:

"1/ энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-заасан болон хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогод араах хувь хэмжээгээр албан татвар ногдуулна:

а/ 1998 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд 0-100 000 000 төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15 хувиар; 100 000 001 ба түүнээс дээш төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15 000 000 төгрөг дээр 100 000 000 төгрөгнөөс дээш орлогчин дүнгийн 40 хувиар нэмж татвар ногдуулна.

б/ Тэг /0/ ба түүнээс дээш төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 30 хувиар татвар ногдуулна.

Энэ заалтад дурдсан татварын хувь хэмжээг 1998 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө".

4/ 6 дугаар зүйлийн 3 дахь заалт:

"3/ эрхийн шимтгэлийн орлогод 10 хувиар"

5/ 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалт:

"5/ үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогын дүнд 2 хувиар;"

6/ 7 дугаар зүйл:

"7 дугаар зүйл. Албан татвараас чөлөөлөх, хөнгөлөх

1. Албан татвар төлөгчийн дараахь орлогыг албан татвараас чөлөөлнө:

1/ Засгийн газрын эзэллэгийн хүүгийн орлого;

2/ төрийн бус байгууллагын гишүүд, дэмжигчдийн татвар, хандив;

3/ санхүү, татварын байгууллагад бүртгүүлж, боловсролын байгууллагад хандивласан татвар төлөгчийн мөнгөн хөрөнгө;

4/ донорын цус, цусан бүтээгдэхүүний орлого;

2. Газрын тосны салбарт бүтээгдэхүүн хуваах зарчмаар Монгол Улсын Засгийн газартай байгуулсан гэрээний дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа гадаадын аж ахуйн нэгжийн өөрт нь ногдох бүтээгдэхүүний борлуулалтаас олсон орлогод болон түүнийг гадаадад гүйвуулах үед энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1, 2, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу ногдуулах татвараас тус тус чөлөөлнө.

3. Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжийн зөвхөн эдгээр үйлдвэрлэлээс олсон орлогод ногдох албан татварыг 50 хувиар хөнгөлнө."

2 дугаар зүйл. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуульд дор дурдсан агуулгатай дараахь хэсэг, заалт нэмжсүгэй:

1/ 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4,5,6,7 дахь заалт:

"4/ төрийн бус байгууллага;

5/ машин байгууллага;

6/ төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд;

7/ энэ хэсгийн 1-6-д зааснаас бусад аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд."

2/ 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:

"2.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан "төлөөлөгчийн газар" гэдэгт:

1/ аж ахуйн үйл ажиллагаагаа бүрэн буюу хэсэгчлэн хэрэгжүүлж буй татвар төлөгчийн байнгин байр;

2/ барилгын талбай, монтаглах буюу угсрах объект, түүнчлэн эдгээр объектуудтай холбоотой хяналтын үйл ажиллагаа;

3/ байгалийн нөөц баялгийг эрж хайх зориулалттай тоног төхөөрөмж, барилга байгууламж, өрөмдлөгийн цамхаг, үүнтэй холбоотой хяналтын үйл ажиллагаа;

4/ худалдаа хийх, үйлчилгээ үзүүлэх газрыг тус тус хамааруулна."

3/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалт:

"15) гадаад валютын арилжаанаас олох орлого;"

4/ 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалт:

"7/ Монгол Улсад орши суугч бус татвар төлөгчийн Монгол Улсад олсон дараахь орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулна:

а/Монгол Улсад бүрэгжүүлэн үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжээс авсан хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого;

б/зөөлийн хүү, батлан цаалт гаргасни төлбөр;

в/эрхийн шалтгаанын орлого, түрээсийн төлбөр, биет болон биет бус хөрөнгө авиглуулсан орлого;

г/Монгол Улсын төрийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, бусад байгууллага, хувь хүнд үзүүлсэн техникийн болон бусад үйлчилгээний орлого."

5/ 6 дугаар зүйлийн 3, 4 дэх хэсэг:

"3.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан татвар төлөгч нь өөрт ногдох амгаасна гадаадад шилжүүлбэл шилжүүлсэн амгийн 20 хувиар албан татвар ногдуулна.

4. Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5-д заасан татвар төлөгчийн тухайн жилийн татвар ногдуулах орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулна."

6/ 8 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг:

"4. Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 3, 4, 6, 7-д заасан орлогод ногдох албан татварыг уг орлогыг олгож байгаа байгууллага, аж ахуйн нэгж суутган авч, ажлын 7 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлнэ."

3 дугаар зүйл. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн 3 дугаар зүйлийн "Дараахь аж ахуйн нэгж" гэсний өмнө "1." гэж; мөн зүйлийн 1-ийн "компани, хоршоо" гэсний дараа "нөхөрлөл" гэж, 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "нийгмийн даатгалын" гэсний өмнө "эрүүл мэнд" гэж; "элэгдэл, хорогдлын зийтгэл" гэсний дараа "урсгал засварын болон түр барилгын зардал, барилгын төсөвт тусгагдсан шагнал, гадаадын валютын арилжаанаас гарах алдагдал" гэж; "байгалийн нөөц ашигласны" гэсний дараа "хураамж" гэж; 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн нэг дэх доголын дараа "Банкны зээл төлөгдөхөд учирч болзошгүй алдагдлаас хамгаалах санд төвлөрүүлсэн хөрөнгийг татвар ногдох орлогоос хасч тооцно.", "Зар сурталчилгааны зардал, ажиллагсадны сургалт, давтан сургалтын зардлыг гүйцэтгэлээр нь тооцох боловч, тэдгээрийн нийлбэр нь тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын татвар ногдуулах орлогын 5 хувиас хэтэрч болохгүй.", "Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан материал, үндсэн ба туслах түүхий эд, сэлбэг хэрэгсэл, түлш ватахууны зардлыг тэдгээрийн жигнэсэн дундаж үнээр тооцно" гэж; хоёр дахь доголын "Хөрөнгө оруулалт болон" гэсний дараа "иx" гэж; "засварын зардал" гэсний дараа "Бүх төрлийн шагнал, урамшуулал, тэтгэмж, бусдад өгсөн хандив, бэлэг дурсгал, хүлээн авалт, хэвлэл захиалга, ажиллагсад олгож байгаа байр, орон сууцны хөлсний болон унаа, хоол, байр түлэврий хөнгөлөлт" гэж; 9 дүгээр зүйлийн "Энэ хууль" гэсний өмнө "1" гэж; мөн зүйлийн 2 дахь хэсэг болгож "Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан хувьцаалын ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлогод албан татвар ногдуулах заалтыг 2001 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө." гэсэн хэсэг тус тус нэмсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 15 дахь заалтын дугаарыг "16/" гэж; 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "10-12-д" гэснийг "10-12,15,16-д" гэж; мөн зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-ийн "6-7" -д гэснийг "7" гэж; мөн хэсгийн 5-ийн "9,14-д" гэснийг "6,8,9,14-д" гэж; 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4-ийн "60 хувиар" гэснийг "40 хувиар" гэж; мөн хэсгийн 6-гийн "10 хувиар" гэснийг "15 хувиар" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл. Аж ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн 8 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн "үнэт цаас", "үнэт цаасыг" гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ОРЛОГЫГ НЬ ТУХАЙ БҮР ТОДОРХОЙЛОХ БОЛОМЖГҮЙ АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХУВИАРАА ЭРХЛЭГЧ ИРГЭНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч иргэний орлогын албан татварын хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

"1.Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй дараахь ажил, үйлчилгээ эрхлэгчид сар тутам дор дурдсан хэмжээгээр албан татвар ногдуулна:

Ажил, үйлчилгээний төрөл	Албан татварын хэмжээ /төгрөгөөр/			
	Улаанбаатар хотод	Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн суманд	Бусад аймгийн төвийн сумдад	Бусад газарт
А	1	2	3	4
1. Хот, сумын дотор автомашинаар зорчигч тээврийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 4 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	6000	5500	3500	2500
2/ 8 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	7500	6500	6000	4500
3/ 15 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	10500	9500	8000	6000
4/ автобусаар	12000	11000	8000	6000
2. Хот, сум, аймгийн хооронд зорчигч тээврийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 4 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	9000	7000	5000	4000
2/ 8 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	11000	9000	7000	5000
4/ автобусаар	15000	13000	11000	9000
3. Хот, сумын дотор ачаа тээврийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 1 хүртэл тонним даацтай				

автомашинаар	12000	10000	8000	6000
2/ 1-3 тн-ин даацтай	14000	12000	10000	8000
3/ 3-5 тн-ин даацтай	16000	14000	12000	10000
4/ 5-8 тн-ин даацтай	18000	16000	14000	12000
5/ 8-аас дээш тн-ин даацтай	20000	18000	16000	15000
6/ трактороор	8000	6000	4000	2000
4. Хот, сум, аймгийн хооронд ачаа, тээврийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 1 хүртэл тн-ин даацтай автомашинаар	14000	12000	10000	8000
2/ 1-3 тн-ин даацтай	16000	14000	12000	10000
3/ 3-5 тн-ин даацтай	18000	16000	14000	12000
4/ 5-8 тн-ин даацтай	20000	18000	16000	14000
5 /8-аас дээш тн-ин даацтай	22000	20000	18000	16000
6 /трактороор	10000	8000	6000	4000
5. Улс хооронд зорчигч тээврийн үйлчилгээ хийх тухай бүрд:				
1/ 4 хүртэл суудалтай автомашинаар		24000		
2/ 8 хүртэл суудалтай		26000		
3/ 16 хүртэл суудалтай		28000		
4/ автобусаар		32000		
6. Улс хооронд ачаа тээвэрлэх үйлчилгээ хийх тухай бүрд:		35000		

1/ 1-3 ти-ми даацтай автомашинаар				
2/ 3-5 ти-ми даацтай		75000		
3/ 5-8 ти-ми даацтай		115000		
4/ 8-аас дээш ти-ми даацтай		155000		
5/ трактороор		25000		
7.Бэлэг дурсгал, гоёлын зүйл, төрөл бүрийн тоглоом хийх	3000	2000	1000	500
8.Алт, мөнгөний дархны үйлчилгээ хийх	16000	14000	12000	10000
9.Автомашин болон тээврийн бусад хэрэгсэлд засвар үйлчилгээ хийх	18000	16000	14000	12000
10.Радио, телевиз засварлах	6000	4000	2000	1000
11.Гэр ахуйн зориулалттай техник, багаж хэрэгсэл, эд хогшил засварлах	4500	3500	2500	1500
12.Цаг засварлах	3000	2000	1000	500
13.Барилгын засал, чимэглэл, засвар, үйлчилгээ	8000	6000	4000	2000
14.Бичгийн машинаар эх бэлтгэх	2400	2000	1500	300
15.Үсчин, гоо сайхны үйлчилгээ үзүүлэх	6000	4000	2000	1000
16.Ардын болон				

уламжлалт эмнэлгийн бариа засал хийх	6000	4000	2000	1000
17. Гэрэл зургийн үйлчилгээ хийх	8000	6000	4000	2000
18. Захиалгаар кино зураг авах, дүрс бичлэг хийх	7000	6000	3000	1000
19. Видео кинони хальс төлбөртэйгээр ашиглуулах	8000	6000	4000	1000
20. Дууны бичлэг бүхий хальс төлбөртэйгээр ашиглуулах	2400	2000	1600	1000
21. Видео кино үзүүлэх	6000	4000	2000	1000
22. Видео, аудио бичлэг хуулж худалдах	10000	6000	4000	1000
23. Уран зураг, баримал, сийлбэр, бэлэг дурсгалын зүйл хийж худалдах	2400	2000	1600	1000
24. Багшлах, давтлага өгөх, дасгалжуулах	2000	1600	1200	1000
25. Мэрэг, төлөг үзэх	1200	1000	800	400
26. Төлбөрт тоглоом тоглуулах	12000	9000	4500	3000
27. Худалдаа хийх	14000	13500	12000	11000
28. Жижиг худалдаа/тамхи, бохь гэх мэт/ хийх	6000	4800	4200	6000
29. Төрөл бүрийн хүнсний зүйл үйлдвэрлэж худалдах	6000	4000	2000	1000

30. Гутал засварлах	3200	2800	2400	2000
31. Гутал тослох	900	400	200	100
32. Ачаа төвш боох, ачиж буулгах, хүргэх үйлчилгээ хийх	2800	2000	1200	
33. Ердийн хөсгөөр үйлчилгээ хийх	5000	3000	1500	1000
34. Малын арьс шир, ноос, ноолуур болон бусад түүхий эдийг зуучлан цуглуулж худалдах	8000	6000	4000	2000
35. Савхин болон бусад эдлэл будах	4000 25000	2000 15000	1000 10000	500 5000

Тайлбар: Дээрх хүснэгтийн 5, 6-д заасан үйлчилгээ эрхлэгчид ногдох татварыг үйлчилгээ үзүүлсэн тухай бүрт нь татварын улсын байцаагч тооцно.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 4 дэх хэсэг нэмсүгэй:

"4. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээр тээвэр хийж байгаа бол урьдчилан төлсөн татварыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татвараас суутгаж тооцно."

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1, 2 дахь хэсгийн "Улсын татварын" гэснийг "Үндэсний татварын" гэж өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн "талбайд" гэсний дараа "болон хил, гаалийн боомтоор нээтрэх үед" гэж нэмсүгэй.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**ХҮН АМЫН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРҮҮЛАХ
ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 3 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4,6 дахь заалт, 5 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын "а","в" дэд заалт, 6 дугаар зүйл, 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 3,5 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалт, 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,5 дахь өгүүлбэр, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн 6 дахь заалтыг "8" дахь хэсэг болгон, 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулгай:

1/ 3 дугаар зүйл:

"3 дугаар зүйл. Албан татвар төлөгч

1. Монгол Улсын иргэн, Монгол Улсад оршин суугаа гадаадын иргэн /даашид "иргэн" гэх/, харьяалалгүй хүн, Монгол Улсад орлого олж байгаа Монгол Улсад оршин суугч бус этгээд албан татвар төлөгч байна.

2. Монгол Улсад татварын жилийн аль ч үед хэвийн ажиллах байртай, татварын жилд эхэлсэн буюу дууссан аливаа 12 сарын хугацаанд 183 хоног, түүнээс эцэс хугацаагаар оршин сууж байгаа иргэн, харьяалалгүй хүн, гадаадад томилогдон сууж байгаа Монгол Улсын иргэнийг Монгол Улсад байнга оршин суугч татвар төлөгч гэнэ. Байнга оршин суугч татвар төлөгч нь Монгол Улсад болон гадаадад олсон орлогоосоо албан татвар төлнө.

3. Монгол Улсад 183 хоногоос доош хугацаагаар оршин сууж байгаа гадаадын иргэн болон харьяалалгүй хүнийг түр оршин суугч татвар төлөгч гэнэ.

4. Байнга болон түр оршин суугчаас бусад татвар төлөгчийг Монгол Улсад оршин суугч бус татвар төлөгч гэнэ. Түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгч нь Монгол Улсад олсон орлогоосоо албан татвар төлнө.

5. Үндэсний татварын алба татвар төлөгчийг дараах журмаар бүртгэнэ:

1/ байнга буюу түр оршин суугч татвар төлөгч нь тухайн нутаг дэвсгэрийнхээ татварын албанд бүртгүүлж, татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаар авна;

2/ татвар төлөгч нь татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаар авахдаа бүртгэлийн маягт авч бөглөнө;

3/ татварын алба нь татвар төлөгчийн дугаар бүхий гэрчилгээг татвар төлөгчид олгоно. Бүртгэлийн маягт, татвар төлөгчийн гэрчилгээний загварыг Үндэсний татварын ерөнхий газар батална;

4/ аж ахуйн нэгж, байгууллага нь иргэнд орлого олгох бүрдээ түүний татвар төлөгчийн дугаарыг орлого олгосон тухай баримтад тэмдэглэж, иргэн бүрт олгосон орлого, түүнд ногдуулан суутгасан татварын хэмжээг тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд улирал тутам өссөн дүнгээр гаргаж мэдэгдэнэ."

2/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4 дэх заалт:

"4/ хувиараа бараа, материал, түүхий эд бэлтгэж борлуулсны орлого;"

3/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалт:

"6/ шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл онолтой санал гаргагч, зэвгар зохион бүтээгчийн шагнал, тэдгээртэй адилтгах бусад орлого;"

4/ 5 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын "а", "в" дэд заалт:

"а/ үл хөдлөх хөрөнгө худалдсанаас олсон орлогын дүнгээр;

в/ хөрөнгө түрээслүүдэнээс олсон нийт орлогоос хөрөнгө түрээслүүлэхтэй холбогдон гарсан зардлыг хассан зөрүүгээр;"

5/ 6 дугаар зүйл:

"6 дугаар зүйл. Хувийн мал бүхий иргэний албан татвар
ногдуулах орлогыг тодорхойлох

Хувийн мал бүхий иргэний малаас жилд олох орлогын хэмжээг малын ашиг шим, тухайн нутаг дэвсгэр дэх мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийг үндэслэн малын төрлөөр болон нийт дүнгээр сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно. Төсвийн жилд мал бүхий иргэний малаас олох орлогын хэмжээг тодорхойлохдоо өмнөх жилийн эцэст тоологдсон малын тоог үндэс болгоно."

6/ 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"1. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч татвар төлөгчийн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлогын жилийн дүнд дарлах хэмжээгээр тооцож албан татвар ногдуулна:

Албан татаар ногдуулах жилийн орлогын хэмжээ (төгрөгөөр)	Албан татварын хувь, хэмжээ
0-576000	10 хувь
576001-1152000	57600 төгрөг дээр 576000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 20 хувийг нэмнэ.
1152001, түүнээс дээш	172800 төгрөг дээр 1152000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 40 хувийг нэмнэ.

7/ 8 дугаар зүйлийн 3 дахь заалт:

"3/ үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогын дүнд 2 хувиар,"

8/ 8 дугаар зүйлийн 5 дахь заалт:

"5/ Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу хувийн мал бүхий иргэний тодорхойлогдсон орлогод 2-5 хувиар."

9/ 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалт:

"7/ мал бүхий өрхийн богд шилжүүлснээр 150 толгой богд ногдох орлого.

Сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн Хурал нь өрхийн 5-аас дээш гишүүн бүрт 10 богоор бодож татвараас чөлөөлж болно. Гэхдээ өрх бүрт татвараас чөлөөлөгдөх малын тоо 200 богоос хэтрэхгүй. Малыг богд шилжүүлэх/зөвхөн татварын тооцоонд/-дээ тэмээ, адуу, үхэр тус бүрийг 2, хонь, ямаа тус бүрийг 1 гэсэн итгэлцүүрээр шилжүүлднэ. тухайн жилд албан татвар ногдуулсан мал нь байгалийн гамшиг, гэнэтийн аюул, гоц халдварт өвчний улмаас хорогдсон бол зохих баримтыг үндэслэн уг малын татвар ногдох орлогыг нийт татвар ногдох орлогоос хасна."

10/ 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх өгүүлбэр:

"Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн нь энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9 дэх заалт, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлогод 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувь, хэмжээгээр албан татвар ногдуулна."

11/ 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь өгүүлбэр:

"Энэ тухай жилийн эцэст болон татвар төлөгч шилжих бүрд орлого, татвар тодорхойлох хуудсанд нь тэмдэглэл хийж баталгаажуулна."

12/ 10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг:

"8. Татвар төлөгч энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлого авдаг бол уг орлогод энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувиар албан татвар ногдуулан талж, орлого, татвар тодорхойлох хуудсаар албан татварын жилийн эцсийн тооцоо хийнэ."

13/ 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"1. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 7 дахь хэсгийн 3,5-д заасан албан татварын жилийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны дотор, татварын албанд тушлана."

14/ 12 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:

"2. Монгол Улсад байнга оршин суугч татвар төлөгчийн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтын "б","д"-д заасан хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого, зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан хувиар албан татвар ногдуулах заалтыг 2001 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуульд дор дурдсан агуулгатай дараахь зүйл, хэсэг, заалтыг нэмсүгэй:

1/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5-ын "в","г","д" дэд заалт:

"в/хөрөнгө түрээслүүлсний орлого,адилтгах бусад орлого;

г/ эрхийн шимтгэлийн орлого /зохиогчийн эрх, программ хангамж, патент, зураг төсөл, загвар, барланы тэмдэг, ноу-хау болон кино, видеобичлэг, аудиобичлэг, бусад төрлийн бичлэг ашигласны буюу ашиглах эрх эдэлсний төлбөр гэх мэт/;

д/ зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлого."

2/ 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7,8 дахь заалт:

"7/ урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралаан, тэмцээний шагнал;

8/ бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжвоорт сугалааны хонжворын орлого;"

3/ 5 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтын "д","е" дэд заалт:

"д/ зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлогын дүнгээр;

е/ эрхийн шимтгэлийн орлогын дүнгээр."

4/ 5 дугаар зүйлийн 4,5,6,7,8 дахь заалт:

"4/ хувиараа бараа, материал, түүхий эд бэлтгэж борлуулсны орлогыг нийт орлогоос баримтаар ноглогдож буй зардалыг хассан зөрүүгээр;

5/ шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл, оновчтой санал гаргагч, залвар зохион бүтээгчийн шагнал болон түүнтэй адилтгах орлогын дүнгээр;

6/ урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагналын орлогын дүнгээр;

7/ бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлогын дүнгээр;

8/ бусад орлогын дүнгээр."

5/ 7 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"5. Аж ахуйн нэгж, байгууллага хувь хүнд олгосон дараахь орлогод дор дурдсан хувиар албан татвар ногдуулж дундын суутгал хийнэ:

а/ энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "б"-д заасан орлогыг олгохдоо 40 хувиар;

б/ бараа, материал, түүхий эд худалдаж авахдаа үнийн дүнгийн 3 хувиар;

Аж ахуйн нэгж, байгууллага суутгасан албан татварыг төсөвт шилжүүлж, энэ тухай орлого, татвар тодорхойлох хуудсанд тэмдэглэл хийж баталгаажуулна."

6/ 8 дугаар зүйлийн 6,7,8,9,10 дахь заалт:

"6/ бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлогод 10 хувиар;

7/ урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагналын орлогод 10 хувиар;

8/ эрхийн шимтгэлийн орлогод 10 хувиар;

9/ гадаад оронд эмнэлэг болон урлаг, уран сайхан, эрдэм шинжилгээ, сурталчилгаа зэрэг оюуны үйлчилгээ явуулсан иргэний уг орлогод Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол 10 хувиар;

10/ Монгол Улсад байнга оршин суугч нь татвар төлөгчийн дугаараа орлого олгогчид тэмдэглүүлээгүй бол түүний энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1,3,4,5,6,7,8-д заасан орлогод энэ хуулийн 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулна."

7/ 8¹ дүгээр зүйл:

"8¹ дүгээр зүйл. Түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгчийн орлогод албан татвар ногдуулах хувь хэмжээ

Монгол Улсад түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгчийн энэ хуулийн 8 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, төсөвт шилжүүлдэг.

Энэ нь энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 9 дэх заалтад хамаарахгүй."

8/ 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 10,11,12,13 дахь заалт:

"10/ Монгол Улс дахь дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газар, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний төрөлжсөн байгууллага болон олон улсын бусад байгууллагад ажиллаж байгаа гадаадын иргэний орлого;

11/энэ хэсгийн 10 дахь заалтад заасан ажилтан болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн гадаад дахь эх үүсвэрээс олсон орлого;

12/ иргэд өөрсдийн орлого болон банкнаас авсан зээлийн хөрөнгөөр амьдран суух зориулалтаар хувьдаа орон сууцны барилга барих, худалдан авахад зориулсан хөрөнгөтэй тэнцэх хэмжээний орлогыг зөвхөн тухайн жилийн татвар ногдох орлогоос хасч хөнгөлөлт үзүүлнэ;

13/ их, дээд болон тусгай мэргэжлийн сургуульд суралцагч хүүхдийн сургалтын төлбөрийн төлсөн дүнг дотоодын тухайн мэргэжлийн сургуулийн сургалтын төлбөрийн жишгээр бодон, иргэний тухайн жилийн татвар ногдох орлогоос хасч, хөнгөлөлт үзүүлнэ."

9/ 9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"3. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан орлогод ногдох жилийн татвараас 36000 төгрөгийн татварыг хөнгөлнө."

10/ 9 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэг:

"4. Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа Монгол Улсад байнга оршин суугчийн зөвхөн эдгээр үйлдвэрлэлээс олсон орлогод ногдох албан татварыг 50 хувиар хөнгөлнө."

11/ 10 дугаар зүйлийн 5,6 дахь хэсэг:

"5. Шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл, оновчтой санал гаргагч, загвар зохион бүтээгчийн шагнал, тэдгээртэй адилтгах бусад орлого, бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлого, урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагнал олгож байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн нь тухайн орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1,6,7 дахь заалт болон 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, 3 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлнэ."

6. Хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого, зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлого, эрхийн шимтгэлийн орлого олгож байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн нь тухайн орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 4,8 дахь заалт болон 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, 3 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлнэ."

12/ 11 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

"5. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан албан татварын улирлын тайданг дараа

улирлын эхний сарын 10-ны дотор, жилийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны дотор, мөн зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан албан татварын жил, улирлын тайланг уг орлогыг хуваарилан олгосноос хойш 15 хоногийн дотор татварын албанд тушаана."

3 дугаар зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалт, мөн хэсгийн 3 дахь заалтын "хувиараа" гэснийг, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "а"-гийн "хувьцаа, үнэт цаас," гэснийг, мөн заалтын "б"-ийн "хадгаламжийн хүүгийн орлого, хөрөнгө түрээслүүлсний орлого, адилтгах бусад орлого" гэснийг, 5 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтын "а"-г, мөн заалтын "б"-ийн "хувиараа", "хувиараа хөдөлмөр" гэснийг, мөн заалтын "в"-ийн "а" гэснийг, мөн зүйлийн 3 дахь заалтын "б"-г, мөн заалтын "г"-ийн, "хадгаламжийн хүүгийн дүнгээр" гэснийг, 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь өгүүлбэр, мөн зүйлийн 2,3 дахь хэсэг, 5 дахь хэсгийн 5 дахь заалтын "хувиараа хөдөлмөр" гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 8 дугаар зүйлийн 2 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1, 8, 9 дэх заалт, мөн зүйлийн 2 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн 4 дэх заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцугай.

5 дугаар зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "а", "б"-ийн "нэмэгдэл, тэтгэмж" гэсний дараа "нөхөн олговор, хөнгөлөлтийн орлого /унаа, түлш, хоол, байрны үнийн хөнгөлөлт гэх мэт/, гэж, 5 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтын "б"-ийн "нийгмийн даатгалын" гэсний өмнө "эрүүл мэнд", "төлбөрийг" гэсний өмнө "хураамж", гэж, 8 дугаар зүйлийн 4 дэх заалтын "хадгаламжийн" гэсний өмнө "зээлийн болон", мөн заалтын "хүүгийн" гэсний дараа "орлого, адилтгах бусад" гэж, 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалтын "тэтгэмж" гэсний дараа "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай болон Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу олгож байгаа оршуулгын тэтгэмж", гэж тус тус нэмсүгэй.

6 дугаар зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалтын дугаарыг "9/" гэж, 5 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын "а"-ийн "орлогын нийлбэр дүнгээр" гэснийг "орлогоос нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалд төлсөн шимтгэлийг хассан дүнгээр" гэж, 8 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын "60000 хүртэл төгрөгийн шагналд 3 хувиар, 60001, түүнээс дээш төгрөгийн шагналд 5 хувиар" гэснийг "шагналд 15 хувиар" гэж, 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалтын "сүүний" гэснийг "хор саармагжуулах ундааны" гэж, 10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн

дугаарыг "7" гэж, мөн хэсгийн 1-ийн "25" гэснийг "15" гэж, 2 дахь заалтын "борлуулснаас хойш 10 хоногийн дотор" гэснийг "дараа улирлын эхний сарын 15-ны дотор" гэж, 11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "5 дахь хэсгийн 2,4-г" гэснийг "7 дахь хэсгийн 2-г," гэж, мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийн "6 дахь" гэснийг "8 дахь" гэж, мөн зүйлийн 4 дэх хэсгийн "Сангийн сайд" гэснийг "Үндэсний татварын ерөнхий газар" гэж тус тус өөрчлөсүгэй.

7 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА**

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТАТВАР НОГДУУЛАЛТ, ТӨЛӨЛТӨД ХЯНАЛТ ТАВИХ, ТАТВАР ХУРААХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуулийн 5 дугаар бүлгийг дор дурасанаар өөрчлөн найруулсугай:

"Тавдугаар бүлэг

Татварын улсын байцаагчийн акт

28 дугаар зүйл. Татварын улсын байцаагчийн акт
бичих үндэслэл

1. Татварын улсын байцаагч нь энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр акт бичнэ. Акт нь тэмдэглэх, тогтоох хэсгээс бүрдэнэ.

2. Татварын улсын байцаагчийн акт нь түүнийг татвар төлөгчид танилцуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно. Татварын улсын байцаагч татвар төлөгчид актыг танилцуулсан тухай тэмдэглэл үйлдэнэ.

3. Татварын улсын байцаагч актыг 3 хувь үйлдэж, 1 хувийг татвар төлөгчид өгч, 2 дахь хувийг хяналт, шалгалтын бичиг баримтад, 3 дахь хувийг татвар төлөгчийн хувийн хэрэгт хадгална.

29 дүгээр зүйл. Татварын улсын байцаагчийн актын биелэлтийг хангах

1. Татварын алба, татварын улсын байцаагчийн эрх, үүргийн хүрээнд биелэгдэхгүй байгаа актын талаар татварын улсын байцаагч хууль тогтоомжийн дагуу шүүхэд нэхэмжлэл гаргана.

2. Татварын улсын байцаагчийн актын биелэлтэд уг байцаагчийн харьяалах хэлтэс, тасгийн дарга, татварын улсын ахлах байцаагч болон тухайн татварын албаны дарга хяналт тавина.

30 дугаар зүйл. Татварын улсын байцаагчийн актыг өөрчлөх, хүчингүй болгох

Татварын улсын байцаагчийн актыг үндэслэлгүй гэж үзвэл тухайн татварын албаны даргын тушаалаар уг актыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгоно."

2 дугаар зүйл. Татвар ногдуудалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай 37, 38, 39 дүгээр зүйлийг тус тус нэмсүгэй:

1/37 дугаар зүйл:

"37 дугаар зүйл. Эд хөрөнгө битүүмжлэх

Татварын алба, байцаагч татвар төлөгчийн эд хөрөнгө, мөнгө, баримт, бүртгэл, байр, агуулах /шашид "эд хөрөнгө" гэх/-ыг дараахь үндэслэл, хугацаагаар битүүмжилж болно:

1/татварын шалгалт, тооллого, үзлэг явуулахтай холбогдуулан эдгээр ажиллагааг хийж, дүгнэлт, шийдвэр гаргах хүргэлх хугацаанд;

2/эд хөрөнгийг нуух, бусдад шилжүүлж болзошгүй тухай мэдээлэл байгаа бол түүнийг магадлан шалгаж дуусах хүргэлх хугацаанд;

3/ Татварын Ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 10 дахь заалтын а,б,в,г,е-д заасны дагуу шүүхэд нэхэмжлэл, гомдол гаргах үед баримт, бүртгэл, хуурамч буюу хүчингүй гэрээ, хэлцэл, мөнгө, эд хөрөнгийг хамгаалах шаардлагатай бол нэхэмжлэлийг шүүхэд хүргүүлэх хүргэлх хугацаанд."

2/ 38 дугаар зүйл:

"38 дугаар зүйл. Эд хөрөнгө битүүмжлэх журам

1.Эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагааг тооллого, үзлэг, шалгалт хийхээр томилогдсон болон шүүхэд нэхэмжлэл, гомдол гаргаж байгаа татварын улсын байцаагч гүйцэтгэнэ.

2.Эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагаа явуулахад татвар төлөгч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хэрэв боломжгүй бол тухайн нутгийн захиргааны байгууллагын төлөөлөгчийг байлцуулна.

3. Эд хөрөнгийг битүүмжилсэн тухай татварын улсын байцаагч акт, тэмдэглэл үйлдэнэ. Тэмдэглэлд эд хөрөнгийн хэлбэр, хэмжээ, чанар, тоо, өнгө, шинж тэмдгийг тусгана. Актэд эд хөрөнгийг битүүмжилсэн үндэслэл, хугацааг заана.

4. Эд хөрөнгийг битүүмжлэхэд хөндлөнгийн гэрчийг байлцуулна. Хөндлөнгийн гэрч эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагааны бүх үйл явцыг нотлох үүрэг хүлээх бөгөөд уг ажиллагаанд түүнийг оролцуулсан тухай тэмдэглэлд гарын үсэг зурна.

5. Битүүмжилсэн эд хөрөнгийг лацдах буюу ломбодож эзэмшигчид нь хариуцуулан өгнө.

6. Эзэмшигч нь түүнд хариуцуулан өгсөн эд хөрөнгийг бүрэн бүтэн байлгах, татварын албаны зөвшөөрөлгүйгээр лац, ломбо, түгжээг хөдөлгөх, битүүмжилсэн эд хөрөнгийг үрэгдүүлэх, бусдад худалдах, шилжүүлэхгүй байх үүрэгтэй.

Эзэмшигч үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд зохих хууль тогтоомжийн дагуу хүлээлгэх хариуцлагын талаар татварын улсын байцаагч түүнд тайлбарлаж, энэ тухай тэмдэглэлд тусган эзэмшигчээр гарын үсэг зуруулна”.

3/ 39 дүгээр зүйл:

“39 дүгээр зүйл. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа эрхлэх үйл ажиллагааг түр зогсоох

1. Татварын ногдлыг тодорхойлох хяналт шалгалтын явцад хууль тогтоомж ноцтой зөрчсөн нь тогтоогдвол татвар төлөгчийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа эрхлэх үйл ажиллагааг татварын алба уг зөрчил болон түүнд нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөлийг арилган шийдвэрлэх хүртэлх хугацаанд түр зогсоож болно.

2. Татвар төлөгч буюу түүний хууль ёсны төлөөлөгч энэ хуулийн 37,38 дугаар зүйл, энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт залсан үйл ажиллагаатай холбогдсон гомдлоо татварын албаны удирдах дээд байгууллага, шүүхэд гаргаж болно.”

3 дугаар зүйл. Татвар ногдуудалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуулийн “Улсын татварын алба, газар” гэснийг “Үндэсний татварын алба, газар” гэж; “татварын байцаагч” гэснийг “татварын улсын байцаагч” гэж; энэ хуулийн 37 дугаар зүйлийн дугаарыг “40” гэж; 38 дугаар зүйлийн дугаарыг “41” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Татвар ногдуудалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4 дэх заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БУУНЫ АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Бууны албан татварын тухай Монгол Улсын хуулийн 4 дүгээр зүйлийн "400" гэснийг "4000" гэж, "600" гэснийг "6000" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 17-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн хуулийн 6,8,9,10,11,12,13,14,15,17 дугаар зүйлд дор дурдсан өөрчлөлт оруулсугай:

1/ 6 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтын "50" гэснийг "250"; 3 дахь заалтын "5" гэснийг "25";

2/ 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "20" гэснийг "100"; 2-ын "25" гэснийг "125"; 3-ын "50" гэснийг "250"; 4-ийн "20" гэснийг "100"; 5-ын "50" гэснийг "250"; 6-гийн "10" гэснийг "50"; мөн зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1-ийн "300" гэснийг "1500"; 2-ын "15" гэснийг "75"; 3-ын "10" гэснийг "50"; мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийн 1-ийн "10000" гэснийг "20000"; 2-ын "300" гэснийг "1500"; 3-ын "2000" гэснийг "10000"; 4-ийн "10" гэснийг "50"; 5-ын "100" гэснийг "500"; 6-гийн "500" гэснийг "2500"; 7-гийн "500" гэснийг "2500"; 8-ын "250" гэснийг

"1250"; 9-ийн "2000" гэснийг "10000"; 10-ийн "400" гэснийг "2000";

3/ 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "500" гэснийг "2500", 2-ийн "300" гэснийг "1500", 3-ийн "2000" гэснийг "10000", 4-ийн "20" гэснийг "100", 5-ийн "2000" гэснийг "10000", 6-гийн "500" гэснийг "2000";

4/ 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "50" гэснийг "250", 2-ийн "150" гэснийг "750", "100" гэснийг "500", мөн зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1-ийн "200" гэснийг "1000", 2-ийн "150" гэснийг "750", 3-ийн "100" гэснийг "500", мөн зүйлийн 3 дахь хэсгийн 1-ийн "10000" гэснийг "20000", 2-ийн "10000" гэснийг "20000";

5/ 11 дүгээр зүйлийн 1-ийн "50" гэснийг "250";

6/ 12 дугаар зүйлийн "2000" гэснийг "10000";

7/ 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "5000" гэснийг "10000"; 2-ийн "3000" гэснийг "6000", 3-ийн "2500" гэснийг "5000", 4-ийн "10000" гэснийг "20000", 5-ийн "5000" гэснийг "10000", 6-гийн "200" гэснийг "1000" ;

8/ 14 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1-ийн "3000" гэснийг "6000", 2-ийн "1500" гэснийг "3000";

9/ 15 дугаар зүйлийн "2500" гэснийг "12500";

10/ 17 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "50" гэснийг "250", 2-ийн "20" гэснийг "100" гэж.

2 дугаар зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн хуулийн 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "компани" гэсний дараа "нөхөрлөл" гэж, 15 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 2 дахь хэсэг тус тус нэмсүгэй:

"2. Гадаад улсын иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад энэ хуульд заагаагүй аж ахуйн болон бусад үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрөл олгоход авах лицензийн төлбөрийг уг үйл ажиллагааны чиглэл, орлого, үр ашиг, гадаад орнуудын хураамж, төлбөрийн хэмжээ зэргийг харгалзан Засгийн газраас баталсан жингийг үндэслэн гэрээгээр тогтооно."

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 5-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ОНЦГОЙ АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Онцгой албан татварын хуульд дор дурдсан агуулгатай хэсэг, залт нэмсүгэй:

1/ 6 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг:

"4. Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан импортын суудлын автомашинд түүний хөдөлгүүрийн цилиндрийн багтаамж, үйлдвэрлэгдэн гарснаас хойшхи хугацааг харгалзан автомашин тутамд дараахь хэмжээгээр /ам.долларт шилжүүлснээр/ онцгой албан татвар ногдуулна:

Хөдөлгүүрийн цилиндрийн багтаамж /см ³ /	Үйлдвэрлэгдэн гарснаас хойшхи хугацаа /жилээр/		
	0-2	2-4	4-ээс дээш
2000 хүртэл	500	1000	2000
2001-3000	1000	2000	4000
3001 ба түүнээс дээш	1500	3000	6000

2/ 4 дүгээр зүйлийн 5 дахь залт:

"5/ суудлын автомашин".

2 дугаар зүйл. Онцгой албан татварын хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1, 3 дахь хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"1/ Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1,2 дахь хэсэгт заасан бараанд дараахь хувь, хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулна:

Онцгой албан татвар ногдуулах барааны нэр төрөл	Онцгой албан татварын хувь, хэмжээ		
	Эх орны үйлдвэрийн барааны		Импортын барааны нэгжид ногдуулах онцгой албан татвар /ам.долларт шилжүүлснээр/
	Онцгой ал- бан татвар шингэсэн үнэлгээнээс тооцох онцгой албан тат- варын хувь	Нэгжид ногдуулах онцгой албан татвар /ам.долларт шилжүүлс- нээр/	
1. Хүнсний снирг	85	-	литр тутамас 7.00

2.Архи			
40 хүртэл хатуулагтай	80	-	литр тутмаас 5.00
40-өөс дээш хатуулагтай	80	-	литр тутмаас 6.00
3.Бүх төрлийн дарс	30	-	литр тутмаас 0.50
4.Бүх төрлийн янжуур болон бусад тамхи	-	100 ширхэг тутмаас 0.20	100 ширхэг тутмаас 0.20
5.Дүнсэн болон түүнтэй адилтгах задгай тамхи	-	кг тутмаас 0.10	кг тутмаас 0.10

2/6 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг:

"3.1997 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хойш улсын хилээр нэвтэрсэн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4-т заасан бараанд импортлон оруулж байгаа хилийн боомтоос хамааран тоон тутамд дараахь хэмжээ (ам.долларт шилжүүлснээр)-гээр онцгой албан татвар ногдуулна:

Хилийн боомт	Онцгой албан татварын хэмжээ /ам.долларт шилжүүлснээр/		
	Авто бензин (шинжилгээний аргаар тодорхойлсон октаны хэмжээ)		Дизелийн түлш
	90 хүртэл	90-ээс дээш	
1.Цагааннуур, Ярант, Хандгайт, Тэс	4.0	5.0	8.0
2.Ханх	10.0	14.0	12.0
3.Сүхбаатар, Замын-Үүд, Эрээнцав	31.0	36.0	41.0

3 дугаар зүйл. Онцгой албан татварын хуулийн 5 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Улсын татварын" гэснийг "Үндэсний татварын" гэж; 5 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "4 дүгээр зүйлийн 1,4-д" гэснийг "4 дүгээр зүйлийн 1, 2, 4, 5-д" гэж; 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн "гаалийн албан татварын" гэснийг "худалдааны албан татварын" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Онцгой албан татварын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "үйлдвэрлэлийн зориулалтаар" гэсний өмнө "эх орны үйлдвэрлэлээс согтууруулах ундааны" гэж; мөн зүйлийн 3 дахь заалтын "эх орны үйлдвэрийн" гэсний дараа "болон импортын" гэж тус тус нэмсүгэй.

5 дугаар зүйл. Онцгой албан татварын хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 4 дэх заалтын "дүнсэн болон түүнтэй адилтгах эадгай тамхи" гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагиж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА**

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН АВТОТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЛИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хуулийн 5 дугаар зүйл, 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 5 дугаар зүйл:

"5 дугаар зүйл. Албан татварын хэмжээ

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг дараахь хэмжээгээр ногдуулна:

Авготээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн төрөл	Жилд ногдуулах албан татвар /төгрөгөөр/	
	Улаанбаатар хот, Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн сумд	Бусад бүх сумд
А	1	2
1. 2 дугуйтай мотоцикл	2000	1800
2. 3 дугуйтай мотоцикл	3000	2800
3. Суудлын автомашин: /цилиндрийн багтаамжийн нэг см ³ тутамд төгрөгөөр/ а/1000 см ³ хүртэл	30	26
б/1001-1500 см ³ хүртэл	32	28
в/1501-2000 см ³ хүртэл	34	30
г/2001-2500 см ³ хүртэл	36	32
д/2501-3000 см ³ хүртэл	38	34
е/3001 см ³ -аас дээш	40	36
4. Микроавтобус /15 хүр- тэл суудалтай/	70000	56000
5. Автобус	105000	84000
6. Ачааны автомашин: 1/1 хүртэл тн-ын даацтай	50000	40000
2/1-2 тн-ын даацтай	70000	56000
3/2-3 тн-ын даацтай	90000	72000
4/3-4 тн-ын даацтай	110000	88000
5/4-5 тн-ын даацтай	130000	104000
6/5-8 тн-ын даацтай	160000	128000
7/8-10 тн-ын даацтай	180000	144000
8/10 тн-оос дээш даацтай	200000	160000
7. Тусгай зориулалтын автомашин	16000	15000
8. Трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл	14000	11200
9. Бага оврын трактор	7000	5600

Тайлбар: 1. Ачааны автомашины даацын хэмжээ 2 ангилалд давхцсан тохиолдолд өмнөх ангиллаар тооцож албан татвар ногдуулна.

2.Энэ зүйлийн 8 дахь хэсгийн трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэлд үр тарианы комбайн, гинжит трактор хамаарахгүй.”

2/8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг:

“1.Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл эзэмшигчийн тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албатай албан татварын тооцоо хийсэн тухай тодорхойлолтыг үндэслэн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгэнэ.

Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн бүртгэл, шилжилт хөдөлгөөний мэдээг тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд улирал тутам гаргаж өгнө”.

2 дугаар зүйл. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хуулийн 8 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 3 дахь хэсгийг нэмсүгэй:

“3.Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн техникийн үзэлгэйн гэрчилгээ нь албан татвар төлсөн тухай тэмдэглэлтэй байна.”

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

4 дүгээр зүйл. Энэ хууль 1997 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс өмнө улсын бүртгэлд бүртгүүлж жэлийн татварыг нь төлсөн автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд энэ оныг дуустал хугацаанд хамаарахгүй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

Тайлбар: /Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлийн хүснэгтийн 5, 6 дахь хэсэгт заасан автобус, ачааны автомашинд ногдуулах жилийн албан татварын хэмжээнд Монгол Улсын Ерөнхийлөгч хориг тавьсан тул уг асуудлыг Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар дахин хэлэлцэн шийдвэрлэгдэл хүчин төгөлдөр бус болно./

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 24-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад төрийн өмчийн газрыг эзэмшиж, ашигласны төлөө төлбөр ногдуулах, уг төлбөрийг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Газрын төлбөрийн тухай хууль тогтоомж

Газрын төлбөрийн тухай хууль тогтоомж нь Газрын тухай хууль, Татварын ерөнхий хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Газрын төлбөр төлөгч

Газрын тухай хуульд заасан нөхцөл, журмын дагуу гэрээ байгуулан газрыг эзэмшиж, ашиглаж байгаа Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, газар ашиглаж байгаа гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, олон улсын байгууллагын төлөөлөгчийн газар, гадаад улсын хуудийн этгээд, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн газрын төлбөр төлөгч байна.

4 дүгээр зүйл. Төлбөр ногдуулах газар

Газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах гэрээний дагуу иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшиж, ашиглаж байгаа, Газрын тухай хуудийн 10 дугаар зүйлд заасан газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангилалд хамаарах болон тусгай хэрэгцээний газарт төлбөр ногдуулна.

5 дугаар зүйл. Газрын суурь үнэлгээ, түүнийг тогтоох зарчим

1. Газрын суурь үнэлгээг Засгийн газар тогтооно.

2. Газрын суурь үнэлгээг тогтооход дараахь зарчмыг баримтална:

1/ хот, тосгон, бусад сууринь газрын үнэлгээг тэдгээрийн зэрэглэл, байршил, инженерийн хангамж, нийгэм, эдийн засгийн болон инженер, геологи, байгаль орчны нөхцөл, ашиглах зориулалтыг харгалзах;

2/ энэ хэсгийн 1-д зааснаас бусад газрын үнэлгээг ашиглах зориулалт, газар зүйн байршил болон газрын үржил шим, өгөөжөөс үүсэх ялгаварт орлого зэргийг харгалзан тойрог бүрээр тогтоох.

3. Газрын нэгдмэл санг байгаль, нутаг дэвсгэрийн цогцолбор нөхцөлөөр хуваасан үнэлгээний тойрог, хот, тосгон, бусад сууринь газрын үнэлгээний зэрэглэлийг Засгийн газар тогтооно.

6 дугаар зүйл. Газрын төлбөр тооцох үзүүлэлт, тэдгээрийг тодорхойлох

1. Газрын төлбөр тооцох үзүүлэлтийн нэгжийг дараахь байдлаар тооцож тодорхойлно.

1/ бэлчээрийн зориулалтаар эзэмшиж, ашиглаж байгаа газрын төлбөрийг уг бэлчээрийн нэгж талбайн суурь үнэлгээний хувиар хонин толгойд шилжүүлсэн малын толгой тутамд;

2/Газрын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд заасан зам, шугам сүлжээний газрын километр тутмаас;

3/ энэ хэсгийн 1, 2-т зааснаас бусад газрын төлбөрийг нэг га газрын суурь үнэлгээний хувиар.

2. Бэлчээрийн газраас авах газрын төлбөрийг хонин толгойд шилжүүлсэн малын толгойн тоонд ногдуулахдаа өмнөх жилийн эцэст тоологдсон адууг 6,0, үхрийг 6,0, тэмээг 5,0, ямааг 0,9 гэсэн итгэлцүүрээр тус тус үржүүлж тооцно.

3. Эзэмшиж, ашиглаж байгаа хот, тосгон, бусад суурин газрын суурь үнэлгээнд тогтоосон газрын төлбөрийг инженерийн хангамж, ашиглалтын зориулалт, байршил, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөлөл болон ногоон бүсийг хамгаалах шаардлагыг харгалзан тооцсон итгэлцүүрээр энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3-т заасан хязгаарт багтаан өсгөх, бууруулж болно. Итгэлцүүрийг хэрэглэх газрын зааг, хязгаар, итгэлцүүрийн тоон утгыг сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.

4. Газрын төлбөрийг эзэмшил, ашиглалтад олгосон газрынх нь нийт хэмжээгээр тооцно.

5. Гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газарт олгосон газрын төлбөрийг тогтоохдоо шаардлагатай гэж үзвэл тухайн оронтой харилцан адил байх зарчим баримтална.

7 дугаар зүйл. Газрын төлбөрийн хувь, хэмжээ

1. Газрын төлбөрийг түүний суурь үнэлгээнээс энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан үзүүлэлтээр дараахь хязгаарт багтаан хувь, хэмжээгээр тогтооно:

1/нэг хонин толгойд ногдуулах бэлчээрийн газрын төлбөрийн хязгаар 0,01-0,03 хувь;

2/эзэмшиж, ашиглаж байгаа нэг га тариалан, хадлангийн газрын төлбөрийн хязгаар 0,01-0,03 хувь;

3/ эзэмшиж, ашиглаж байгаа хот, тосгон, бусад суурин нэг га газрын төлбөрийн хязгаар 0,1-1,0 хувь;

4/зам, шугам сүлжээний газрын километр тутмын газрын төлбөрийн доод хязгаар 1500 төгрөг, дээд хязгаар 7500 төгрөг;

5/ энэ хэсгийн 1-4-т зааснаас бусад газрын төлбөрийн хязгаар 0.01-0.03 хувь.

2. Газрын төлбөрийн хэмжээг энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хязгаарт багтаан газрын үнэлгээ, ашиглах зориулалтыг харгалзан хөдөө аж ахуйн газрын үнэлгээний тойрог, хот, тосгон, бусад суурин

газрын үнэлгээний зэрэглэл тус бүрээр Засгийн газар тогтооно.

3. Хөдөө аж ахуйн барилга байгууламжийн дэвсгэр газрын төлбөрийг тухайн нутаг дахь хамгийн ойр орших хот, тосгон, бусад суурин газрын төлбөрийн хэмжээг хоёр дахин багасгаж тооцно.

4. Уурхайн эдэлбөрийн ашиглалт явуулж байгаа хэсгийн газрын төлбөрийг уг газар нь уурхайн эдэлбэрт олгохоос өмнө хөдөө аж ахуйн газрын үнэлгээний тойрог, хот, тосгон, бусад суурин газрын үнэлгээний зэрэглэлийн алинд хамаарч байсныг харгалзан хоёр дахин өсгөж тооцно.

5. Ойн болон усан сан бүхий газрын төлбөрийг ойр орших хот, тосгон, бусад суурин газрын төлбөрийн хэмжээг хоёр дахин өсгөж тооцно.

6. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт зохих хууль тогтоомж, гэрээний дагуу үйл ажиллагаа явуулж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газрын төлбөрийг уг газар нь хөдөө аж ахуйн газрын үнэлгээний тойрог, хот тосгон, бусад суурин газрын үнэлгээний зэрэглэлийн алинд хамаарч байгааг харгалзан гурав дахин өсгөж тооцно.

7. Аялал, жуулчлалын зориулалтаар ашиглах байгаа газрын төлбөрийг тухайн тойргийн хамгийн ойр орших хот, тосгон, бусад суурин газрын төлбөрийн хэмжээтэй адилтгаж тооцно.

8. Эрх бүхий байгууллагын албан ёсны шийдвэргүйгээр атаршуулсан болон өнхөөсөн газрын төлбөрийг тухайн тойргийн тариалангийн талбайн төлбөрийн хэмжээгээр тооцно.

8 дугаар зүйл. Газрын төлбөрөөс чөлөөлөх

1. Дараахь төлбөр төлөгчийг дор дурдсан газрыг эзэмшиж, ашигласны төлбөрөөс чөлөөлнө:

1/ малчин өрхийг бэлчээр, хадлангийн газрын;

2/ Монгол Улсын иргэнийг ахуйн зориулалтаар эзэмшиж, ашиглаж буй 0,07 га хүртэлх хэмжээний газрынх нь төлбөрийн 90 хувиар;

3/ Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг хилийн зурвас газрын;

4/ Монгол Улсын иргэнийг түүнд байгаль, түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг хадгалах, хамгаалахад зориулан эзэмшүүлсэн газрын;

5/ өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр цэцэрлэг, ясли, хүүхдийн зуслан, ерөнхий боловсролын сургууль,

асрамжийн байгууллагыг эзэмшиж, ашиглаж буй газрынх нь;

6/ иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг хөрсний бүтцийг сайжруулах, бэлчээрт шилжүүлэх зорилгоор олон наст болон буурцагт ургамал тариалсан талбайг эзэмшиж, ашигласны төлбөрөөс эхний 5 жил хүртэлх хугацаанд;

7/ иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг шинээр тариалсан олон наст ургамал, жимс, жимсгэний талбай эзэмшиж, ашигласны төлбөрөөс анхны ургац өгөх хүртэлх хугацаанд.

2. Газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээхэд чиглэсэн болон байгаль орчинд нвээлтэй технологиор ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газрын төлбөрийн хөнгөлөлт үзүүлэх асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

9 дүгээр зүйл. Газрын төлбөр ногдуулах

1. Газрын төлбөрийн асуудал эрхэлсэн байгууллага /албан тусаалтан/ Газрын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлд заасны дагуу газар эзэмшүүлэх, ашиглуулахаар шийдвэрлэсний дагуу иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад ногдуулах газрын төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоож, сум, дүүргийн Засаг даргатай байгуулах газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах тухай гэрээнд тусгуулан үг гэрээг бүртгэнэ.

2. Газрын төлбөр төлөгч нь газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах гэрээнд өөрөөр заагаагүй бсл жилийн төлбөрийг тэнцүү хэмжээгээр хуваан улирал бүрийн эхний сарын 25-ны өдрийн дотор төлөх бөгөөд дараа улирлуудын төлбөрийг урьдчилан төлж болно.

10 дугаар зүйл. Газрын төлбөрийг төлөх, тайлагнаж

1. Газрын төлбөрийн орлогыг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн төсөвт оруулна.

2. Газрын төлбөрийн орлогын зохих хувийг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад байгаагаас бусад төрийн өмчийн газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, газар зохион байгуулалтын арга хэмжээнд зориулан зарцуулна. Тухайн жилд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, газрын төлбөрөөс орох орлогыг харгалзан газар хамгаалах, нөхөн сэргээх, газар зохион байгуулалтын арга хэмжээнд зориулан зарцуулах хөрөнгийн хувь хэмжээг Засгийн газар жил бүр тогтооно.

3. Газрын төлбөрийн асуудал эрхэлсэн байгууллага /албан тусаалтан/ иргэн, аж ахуйн нэгж,

байгууллагад газар эзэмжүүлэх, ашиглуулах гэрээ болон газрын төлбөрийн тухайн шатны тайлангийн нэг хувийг татварын албанд тушаана.

4. Татварын алба Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хуулийн дагуу газрын төлбөрийн ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавина.

11 дүгээр зүйл. Газрын төлбөртэй холбогдсон маргааныг хянан шийдвэрлэх

1. Газрын төлбөртэй холбогдон үүссэн дараахь маргааныг дор дурдсан байгууллага, албан тушаалтан хянан шийдвэрлэнэ:

1/төлбөр төлөгч болон газрын асуудал эрхэлсэн албаны холбогдох албан тушаалтны хооронд үүссэн маргааныг тухайн албан тушаалтны дээд шатны байгууллага, албан тушаалтан;

2/төлбөр төлөгч болон Засаг даргын хооронд үүссэн маргааныг тухайн Засаг даргын дээд шатны байгууллага, албан тушаалтан;

3/төлбөр төлөгч болон татварын албаны холбогдох албан тушаалтны хооронд үүссэн маргааныг тухайн албан тушаалтны дээд шатны байгууллага, албан тушаалтан.

2. Төлбөр төлөгч газрын төлбөртэй холбогдсон маргааны талаар энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн уг маргааныг зүүх шийдвэрлэнэ.

12 дугаар зүйл. Хариуцлага

Газрын төлбөр төлөгчид хүнээлгэх хариуцлагыг Татварын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлд заасантай нийцүүлэн газар эзэмжүүлэх, ашиглуулах тухай гэрээнд тусгана.

13 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ хуулийг 1997 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс дагах мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 25-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨРИЙН НУУЦЫН ЖАГСААЛТ БАТЛАХ
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 34 дүгээр заалтыг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

"34. 1942 оны солбицол, өндрийн тогтолцоонд хийгдсэн 1:25000, 1:50000, 1:200000-ны масштабтай байр зүйн зураг, гразиметрийн I, II ангийн сүлжээний цэгийн жагсаалт, ажлын тайлан".

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 25-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ
ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. 1996 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдөр Нью-Йорк хотноо гарын үсэг зурсан "Урьдчилан сэргийлэх тарилгын олон улсын институт үндэслэн байгуулах тухай хэлэлцээр"-ийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1992 оны 12 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

/1997 оны 4 дүгээр сарын 24-ний
өдрийн хуулиар орсон нэмэлт,
өөрчлөлтийг тусгасан болно/

АВТОТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЛИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

**2 дугаар зүйл. Автотээврийн болон өөрөө явагч
хэрэгслийн албан татварын хууль
тогтоомж**

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар/цаашид "албан татвар" гэх/-ын хууль тогтоомж нь Татварын ерөнхий хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан энэ хууль, хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Албан татвар төлөгч

Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл эзэмшиж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага албан татвар төлөгч байна.

**4 дүгээр зүйл. Албан татвар ногдох автотээврийн
болон өөрөө явагч хэрэгсэл**

Дараахь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд албан татвар ногдуулна:

- 1/бүх төрлийн ачааны автомашин;
- 2/автобус;
- 3/суудлын автомашин ;
- 4/мотоцикл;
- 5/тусгай зориулалтын автомашин /кран, засвар үйлчилгээний болон лабораторийн зориулалтаар тоноглогдсон гэх мэт/;
- 6/трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл.

5 дугаар зүйл. Албан татварын хэмжээ

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг дараахь хэмжээгээр ногдуулна:

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн төрөл	Жилд ногдуулах албан татвар /төгрөгөөр/	
	Улаанбаатар хот, Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн сумд	Бусад бүх сумд
А	1	2
1. 2 дугуйтай мотоцикл	2000	1800
2. 3 дугуйтай мотоцикл	3000	2800
3. Суудлын автомашин: /цилиндрийн баглаамжийн нэг см ³ тутамд төгрөгөөр/ а/1000 см ³ хүртэл	30	26
б/1001-1500 см ³ хүртэл	32	28
в/1501-2000 см ³ хүртэл	34	30
г/2001-2500 см ³ хүртэл	36	32
д/2501-3000 см ³ хүртэл	38	34
е/3001 см ³ -аас дээш	40	36
4. Микроавтобус /15 хүртэл суудалтай/	70000	56000
5. Автобус	105000	84000
6. Ачааны автомашин: 1/1 хүртэл тн-ын даацтай	50000	40000
2/1-2 тн-ын даацтай	70000	56000
3/2-3 тн-ын даацтай	90000	72000
4/3-4 тн-ын даацтай	110000	88000
5/4-5 тн-ын даацтай	130000	104000
6/5-8 тн-ын даацтай	160000	128000
7/8-10 тн-ын даацтай	180000	144000
8/10 тн-оос дээш даацтай	200000	160000
7. Тусгай зориулалтын автомашин	16000	15000
8. Трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл	14000	11200
9. Бага оврын трактор	7000	5600

Тайлбар: 1. Ачааны автомашины даацын хэмжээ 2 ангилалд давхцсан тохиолдолд өмнөх ангиллаар тооцож албан татвар ногдуулна.

2. Энэ зүйлийн 8 дахь хэсгийн трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэлд үр тарилны комбайн, гинжит трактор хамаарахгүй.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

6 дугаар зүйл. Албан татвар ногдуулах

1. Улсын бүртгэлд байгаа автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд талгээрийг ашиглаж байгаа эсэхийг үл харгалзан албан татвар ногдуулна.

2. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл ашиглалтаас хасагдсан тохиолдолд улсын бүртгэлээс хассан тухай албан ёсны баримт бичгийг үндэслэн түүнд ногдох албан татварыг дараа улираас эхлэн зогсооно. Албан татвар төлөгч автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл өмчлөх эрхээ бусдад шилжүүлсэн тохиолдолд түүний албан татвар төлөх үүрэг дараа улираас эхлэн дуусгавар болно.

7 дугаар зүйл. Албан татвар төлөх хугацаа

1. Иргэн нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг тэнцүү хэмжээгээр улирал бүрийн сүүлчийн сарын 25-ны дотор төсөвт төлнө.

2. Аж ахуйн нэгж, байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг тэнцүү хэмжээгээр улирал бүрийн сүүлчийн сарын 25-ны дотор багтаан төсөвт төлж, дараа оны 2 дугаар сарын 15-ны дотор тайланг татварын албанд ирүүлнэ.

3. Татвар төлөгч дараа улирал, жилийн албан татварыг урьдчилан төлж болно.

8 дугаар зүйл. Албан татварын талаар замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллагын үйл ажиллагаа

1. Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл эзэмшигчийн тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албатай албан татварын тооцоо хийсэн тухай тодорхойлолтыг үндэслэн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгэнэ.

Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн бүртгэл, шилжилт хөдөлгөөний мэдээг тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд улирал тутам гаргаж өгнө.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

2. Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварыг хураах ажилд туслалцаа үзүүлнэ. Татварын алба, замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн техникийн үхэтг, татварын хяналт шалгалтын ажлыг хамтатган зохион байгуулна.

3. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн техникийн үзлэгийн гэрчилгээ нь албан татвар төлсөн тухай гэмдэглэлтэй байна.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуулиар нэмсэн/

9 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ хууль 1993 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА**

Н.БАГАБАНДИ

Жич: 1997 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуулиар энэ хуульд орсон нэмэлт, өөрчлөлтүүд 1997 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс өмнө улсын бүртгэлд бүртгүүлж жилийн татварыг нь талсын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд 1997 оныг дуусталх хугацаанд хамаарахгүй.

Тайлбар: Энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн хүснэгтийн 5,6 дахь хэсэгт заасан автобус, ачааны автомашинд ногдуулах жилийн албан татварын хэмжээнд Монгол Улсын Ерөнхийлөгч хориг тавьсан тул уг асуудлыг Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар дахин хэлэлцэн шийдвэрлэтэл уг заалтууд хүчин төгөлдөр бус болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1992 оны 12 дугаар
сарын 14-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

*/1992 оны 12 дугаар сарын 29-ний
өдрөөс хойшхи нэмэлт, өөрчлөлтийг
тусгасан болно/*

ХҮН АМЫН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь хүн амын орлогод албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хууль тогтоомж

Хүн амын орлогын албан татвар /цаашид "албан татвар" гэх/-ын хууль тогтоомж нь Татварын ерөнхий хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гарсан энэ хууль, хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Албан татвар төлөгч

1. Монгол Улсын иргэн, Монгол Улсад оршин суугаа гадаадын иргэн /цаашид "иргэн" гэх/, харьяалалгүй хүн, Монгол Улсад орлого олж байгаа Монгол Улсад оршин суугч бус этгээд албан татвар төлөгч байна.

2. Монгол Улсад татварын жилийн аль ч үед хэвийн ажиллах байртай, татварын жилд эхэлсэн буюу дууссан алиаа 12 сарын хугацаанд 183 хоног, түүнээс дээш хугацаагаар оршин сууж байгаа иргэн, харьяалалгүй хүн, гадаадад томилогдон сууж байгаа Монгол Улсын иргэнийг Монгол Улсад байнга оршин суугч татвар төлөгч гэнэ. Байнга оршин суугч татвар төлөгч нь Монгол Улсад болон гадаадад олсон орлогоосоо албан татвар төлнө.

3. Монгол Улсад 183 хоногоос доош хугацаагаар оршин сууж байгаа гадаадын иргэн болон харьяалалгүй хүнийг түр оршин суугч татвар төлөгч гэнэ.

4. Байнга болон түр оршин суугчаас бусад татвар төлөгчийг Монгол Улсад оршин суугч бус татвар төлөгч гэнэ. Түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгч нь Монгол Улсад олсон орлогоосоо албан татвар төлнө.

5. Үндэсний татварын алба татвар төлөгчийг даргах журмаар бүртгэнэ:

1/ байнга буюу түр оршин суугч татвар төлөгч нь тухайн нутаг дэвсгэрийнхээ татварын албанд бүртгүүлж, татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаар авна;

2/ татвар төлөгч нь татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаар авахдаа бүртгэлийн маягт авч богино;

3/ татварын алба нь татвар төлөгчийн дугаар бүхий гэрчилгээг татвар төлөгчид олгоно. Бүртгэлийн маягт, татвар төлөгчийн гэрчилгээний загварыг Үндэсний татварын ерөнхий газар батална;

4/ аж ахуйн нэгж, байгууллага нь иргэнд орлого олгох бүрээ түүний татвар төлөгчийн дугаарыг орлого олгосон тухай баримтад тэмдэглэж, иргэн бүрт олгосон орлого, түүнд ногдуулан суутгасан татварын хэмжээг тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд улирла тутам өссөн дүнгээр гаргаж мэдэгдэнэ.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

4 дүгээр зүйл. Албан татвар ногдох орлого

1. Албан татвар төлөгчийн жилд олсон дараахь орлогод албан татвар ногдоно:

1/ цалин хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого;

а/ аж ахуйн нэгж, байгууллагад хөдөлмөрийн гэрээгээр үндсэн ажлын хэлбэрээр ажиллаж авсан цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, нэмэгдэл, тэтгэмж, нөхөн олговор, хөнгөлөлтийн орлого /унаа, түлш, хоол, байрны үнийн хөнгөлөлт гэх мэт/, адилтгах бусад орлого;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

б/ үндсэн ажлын газраас бусад аж ахуйн нэгж, байгууллага болон иргэдтэй байгуулсан гэрээний үндсэн дээр ажил, үүрэг гүйцэтгэж авсан цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, нэмэгдэл, тэтгэмж, нөхөн олговор, хөнгөлөлтийн орлого /унаа, түлш, хоол, байрны үнийн хөнгөлөлт гэх мэт/, адилтгах бусад орлого;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

в/ тэтгэвэр, тэтгэврийн нэмэгдэл, тэтгэмж;

2/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

3/ аж ахуй эрхэлсний орлого;

/Энэ заалтаас "хувиараа" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

4/ хувиараа бараа, материал, түүхий эд бэлтгэж борлуулсны орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

5/ хөрөнгийн хөдлөл, эрхийн орлого;

а/ үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого, адилтгах бусад орлого;

/Энэ заалтаас "хувьцаа, үнэт цаас" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

б/ хувьцаланы ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого;

/Энэ заалтаас "хадгаламжийн хүүгийн орлого, хөрөнгө түрээслүүлсний орлого, адилтгах бусад орлого" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

а/ хөрөнгө түрээслүүлсний орлого, адилтгах бусад орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

г/ эрхийн шийтгэлийн орлого /зохиогчийн эрх, программа хангамж, патент, зураг төсөл, загвар, бэрлэлийн гэмдэг, ноу-хау болон кино, видеобичлэг, аудиобичлэг, бусад төрлийн бичлэг ашигшны буюу шийтгэх эрх эзэлсний төлбөр гэх мэт/;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

д/эээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлого.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

б/шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл оновчтой санал гаргагч, загвар зохион бүтээгчийн шагнал, тэдгээртэй адилтгах бусад орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

7/урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагнал;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

8/бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

9/энэ хуульд албан татвараас чөлөөлөхөөр заснаас бусад орлого.

/Энэ заалтын дугаарыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "7" байсныг "9" болгож өөрчилсөн/.

2.Албан татвар ногдох орлогод мөнгөн /үндэсний болон гадаад валютаар /болон биет хэлбэрээр олсон зүйлийг оруулна.Биет хэлбэрээр олсон зүйлийг тухайн орон нутаг /аймаг, нийслэл/-ийн биражийн дундаж үнээр үнэлнэ. Гадаад валютаар олсон орлогыг тооцохдоо уг валютыг банканд худалдах буюу Монголбанкнаас тогтоосон ханшлар төгрөгт шилжүүлнэ.

5 дугаар зүйл.Албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлох

Албан татвар ногдуулах орлогыг дараахь байдлаар тодорхойлно:

1/цалин, хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогыг:

а/энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "а"-д заасан орлогоос нийгмийн болон эрүүл мэндийн дэлгэцэд төлсөн шийтгэлийг хассан дүнгээр;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

б/энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "б"-д заасан орлогын нийлбэр дүнгээр;

в/тэтгээр, тэтгэврийн хэмээгдэл,тэтгэмжийн дүнгээр;

г/гэр, бүлээрээ буюу хамтарч гэрээгээр ажил, үйлчилгээ гүйцэтгэсэн нөхцөлд иргэн тус бүр ногдох орлогыг өөрсдийнх нь

тодорхойлсноор, хэрэв ингэж тодорхойлох боломжгүй бол гэрээнд оролцогчдын тоонд хуваасан дүнгээр,

2/хувиараа хөдөлмөр, аж ахуй эрхлэгчийн орлогыг:

а/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

б/аж ахуй эрхэлж олсон нийт орлогоос баримталр нотлогдож буй зардал /түүхий эд, үндсэн болон туслах материал, хагас боловсруулсан зүйл, уур, ус, эрчим хүч, түлш, шатахуун, сэлбэг хэрэгсэл, сав, баглаа боодлын зардал, түрээсийн болон банкны зээлийн хүүгийн төлбөр, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний хөлс, томилолтын зардал, эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын болон үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдлын шимтгэл/, авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар, онцгой албан татвар, байгалийн нөөц ашигласны хураамж, төлбөрийг хассан зөрүүгээр.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон ба "хувиараа" гэснийг хассан/.

Гэр бүлийн гишүүдэд олгосон хөдөлмөрийн хөлсийг нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хэмжээтэй хувь тэнцүүлэн бодож зардалд тооцно.

Аж ахуй эрхлэгч нь үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээнээс өөрийн болон гэр бүлийн хэрэгцээнд зориулсан байвал тэдгээрийг зардалд тооцохгүй;

/Энэ өгүүлбэрээс "хувиараа хөдөлмөр" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

в/гахай, шувуу, туулай, зөгийн аж ахуй, тэдгээртэй адилтгах аж ахуй, газар тариалангийн болон хувиараа бусад үйлдвэртэл эрхлэгч нь албан татвар ногдуулах орлогоо энэ зүйлийн 2-ын "б"-д заасны дагуу өөрөө тодорхойлно.

/Энэ заалтаас "а" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

Албан татвар ногдуулах орлогоо тодорхойлоогүй буюу тодорхойлох боломжгүй бол албан татвар ногдуулах орлогыг байгаль, цаг уур, зах зээлийн нөхцөл, ижил үйлдвэрлэгчтэй харьцуулсан жишгээр татварын алба тодорхойлно;

3/хөрөнгийн хөдлөл, эрхийн орлогыг:

а/ үл хөдлөх хөрөнгө худалдсанаас олсон орлогын дүнгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

б/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

в/ хөрөнгө түрээслүүлснээс олсон нийт орлогоос хөрөнгө түрээслүүдэхтэй холбогдон гарсан зардлыг хассан зөрүүгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

г/хувьцааны ногдол ашгийн дүнгээр, хувь хүртэгчид ногдсон орлогын дүнгээр.

/Энэ заалтаас "хадгаламжийн хүүгийн дүнгээр" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

д/зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтах бусад орлогын дүнгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

е/эрхийн шимтгэлийн орлогын дүнгээр.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

4/ хувинараа бараа, материал, түүхий эд бэлтгэж бордуулсны орлогыг нийт орлогоос баримтаар нотлогдож буй заралыг хассан зөрүүгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

5/ шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл, оновчтой санал гаргагч, загвар зохион бүтээгчийн шагнал болон түүнтэй адилтах орлогын дүнгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

6/ урлагийн тоглолт, биений тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагналын орлогын дүнгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7/ бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлогын дүнгээр;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

8/ бусад орлогын дүнгээр.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

6 дүгээр зүйл. Хувийн мал бүхий иргэний албан татвар
ногдуулах орлогыг тодорхойлох

Хувийн мал бүхий иргэний малаас жилд олох орлогын хэмжээг малын ашиг шим, тухайн нутаг дэвсгэр дэх мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийг үндэслэн малын төрлөөр болон нийт дүнгээр сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно. Төсвийн жилд мал бүхий иргэний малаас олох орлогын хэмжээг тодорхойлохдоо өмнөх жилийн эцэст тоологдсон малын тоог үндэс болгоно.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/

7 дугаар зүйл. Албан татварын хэмжээ

1. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч татвар төлөгчийн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлогын жилийн дүнд дараахь хэмжээгээр тооцож албан татвар ногдуулна:

Албан татвар ногдуулах жилийн орлогын хэмжээ (төгрөгөөр)	Албан татварын хувь, хэмжээ
0-576000	10 хувь
576001-1152000	57600 төгрөг дээр 576000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 20 хувийг нэмнэ.
1152001, түүнээс дээш	172800 төгрөг дээр 1152000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 40 хувийг нэмнэ.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

2./Энэ хэсгийг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 1993 оны 3 дугаар сарын 13-ны өдрийн 02 дугаар тогтоолоор хүчингүй болсонд тооцсон/.

3.Гадаадад ажиллаж байгаа Монгол Улсын иргэний төрөөс аадаг цалин, хөдөлмөрийн хөлсний орлогод ногдуулах албан татварын хэмжээг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал тогтоож байна.

4.Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгчид татвар ногдуулах журмыг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал тогтоож байна.

/Энэ зүйлийн 3, 4 дэх хэсгийг 1992 оны 12 дугаар сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

5. Аж ахуйн нэгж, байгууллага хувь хүнд олгосон дараахь орлогод дор дурдсан хувиар албан татвар ногдуулж дундын суутгал хийнэ:

а/ энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-ийн "б"-д заасан орлогыг олгохдоо 40 хувиар;

б/ бараа, материал, түүхий эд худалдаж авахдаа үнийн дүнгийн 3 хувиар;

Аж ахуйн нэгж, байгууллага суутгасан албан татварыг төсөвт шилжүүлж, энэ тухай орлого, татвар тодорхойлох хуудсанд тэмдэглэл хийж баталгаажуулна.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

8 дугаар зүйл. Албан татварын тусгайлан ногдуулах хувь, хэмжээ

Албан татварыг дараахь хувь, хэмжээгээр тусгайлан ногдуулна:

1/ шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч болон патентын эрх эзэмшигч, шинэ бүтээл, оновчтой санал гаргагч, загвар зохион бүтээгч нарын шагналд 15 хувиар;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

3/ үл хадлах хөрөнгө борлуулсны орлогын дүнд 2 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

4/ хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлогод 15

хувиар, зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлогод 15 хувиар;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

5/ Энэ хуудийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу хувийн мал бүхий иргэний тодорхойлогдсон орлогод 2-5 хувиар.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

6/ бооцоот болон тааварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжаорын орлогод 10 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7/ урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагналын орлогод 10 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

8/ эрхийн шимтгэлийн орлогод 10 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

9/ гадаад оронд элчлэлт болон урлаг, уран сайхан, эрдэм шинжилгээ, сурталчилгаа зэрэг оюуны үйлчилгээ явуулсан иргэний уг орлогод Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол 10 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

10/ Монгол Улсад байнга оршин суугч нь татвар төлөгчийн дугаараа орлого олгогчид тэмдэглүүлээгүй бол түүний энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1,3,4,5,6,7,8-д заасан орлогод энэ хуулийн 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулна.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

8¹ дүгээр зүйл. Түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгчийн орлогод албан татвар ногдуулах хувь, хэсгээс

Монгол Улсад түр оршин суугч болон оршин суугч бус татвар төлөгчийн энэ хуулийн 8 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтын "н"-д заасан орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, төсөвт шилжүүлдэг.

Энэ нь энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 9 дэх заалтад хамларахгүй.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

9 дүгээр зүйл. Албан татвараас чөлөөлөх, хөнгөлөлт үзүүлэх

1. Албан татвар төлөгчийн дараахь орлогыг албан татвараас чөлөөлнө:

1/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

2/ Тэтгэмжийн хуулийн дагуу олгож байгаа хөдөлмөрийн чадвар түр алдсан, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжээс бусад тэтгэмж, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай болон Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу олгож байгаа оршуулгын тэтгэмж, Алдарт эхийн I, II зэргийн одонгийн шагнал, ардын хувьсгалын партизаны тэтгэвэр, 1939 оны Халхын голын байлдаан, 1945 оны чөлөөлөх дайнд оролцогчид олгох тэтгэмж, хүүхдийн тэтгэлгийн орлого;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

3/ Монгол Улсын төрийн болон нэрэмжит шагнал, Засгийн газрын шагнал, Монгол Улсын ардын буюу гавьяат цолтны шагнал, нээлтийн шагнал, донорт болон эхийн сүүнд олгож буй нөхөн олговор, томилолтоор ажиллах хугацааны зам хоногийн зардалд олгосон мөнгө;

4/ даатгалын нөхцөлөөр олгож буй тэтгэвэр, хохирол нөхсөний орлого;

5/ Засгийн газрын эзэллэгийн нөхөн олговор болон хүүгийн орлого;

6/ хууль тогтоомжийн дагуу олгож байгаа хөдөлмөр хамгааллын хувцас, хор саармагжуулах ундааны үнэ, дүрэмт хувцас, тэдгээртэй адилтгах бусад хангамжийн өртөг, гэнэтгийн аюул, онцгой нөхцөл

байдлын улмаас Засгийн газрын болон орон нутгийн байгууллага, улаан загалмайн нийгэмлэг, гадаад орнуудаас иргэдэд үзүүлж буй тусламж;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

7/ мал бүхий өрхийн богд шилжүүлэнээр 150 толгой богд ногдох орлого.

Сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн Хурал нь өрхийн 5-аас дээш гишүүн бүрт 10 богоор бодож татвараас чөлөөлж болно. Гэхдээ ерх бүрт татвараас чөлөөлөгдөх малын тоо 200 богоос хэтрэхгүй. Малыг богд шилжүүлэх /зөвхөн татварын тооцоонд/-дээ тэмээ, адуу, үхэр тус бүрийг 2, хонь, ямаа тус бүрийг 1 гэсэн итгэлцүүрээр шилжүүлнэ. тухайн жилд албан татвар ногдуулсан мал нь байгалийн гамшиг, гэнэтийн аюул, гоц халдварт өвчний улмаас хорогдсон бол зохих баримтыг үндэслэн уг малын татвар ногдох орлогыг нийт татвар ногдох орлогоос хасна.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

8/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

9/ /Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

10/ Монгол Улс дахь дипломат төлөөлөгчийн буюу консулын газар, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний төрөлжсөн байгууллага болон олон улсын бусад байгууллагад ажиллаж байгаа гадаадын иргэний орлого,

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

11/ энэ хэсгийн 10 дахь заалтад заасан ажилтан болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн гадаад дахь эх үүсвэрээс олсон орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

12/ иргэд өөрсдийн орлого болон банкнаас авсан зээлийн хөрөнгөөр амьдран суух зориулалтаар хувьдаа орон сууцны барилга барих, худалдан авахад зориулсан хөрөнгөтэй тэнцэх хэмжээний орлогыг зөвхөн тухайн жилийн татвар ногдох орлогоос хасч хөнгөлөлт үзүүлнэ;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

13/ их, дээд болон тусгай мэргэжлийн сургуульд суралцагч хүүхдийн сургалтын төлбөрийн төлсөн дүнг дотоодын тухайн мэргэжлийн сургуулийн сургалтын төлбөрийн жишгээр бодон,

иргэний тухайн жилийн татвар ногдох орлогоос хасч, хөнгөлөлт үзүүлнэ.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

2./Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

3. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан орлогод ногдох жилийн татвараас 36000 төгрөгийн татварыг хөнгөлнө.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

4. Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа Монгол Улсад байнга оршин суугчийн зөвхөн эдгээр үйлдвэрлэлээс олсон орлогод ногдох албан татварыг 50 хувиар хөнгөлнө.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

10 дугаар зүйл. Албан татвар ногдуулах, төсөвт төлөх

1. Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн нь энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9 дэх заалт, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлогод 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувь, хэмжээгээр албан татвар ногдуулна.

/Энэ хэсгийн 1 дэх өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

/Энэ хэсгийн 2 дахь өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь иргэнд орлого шилжүүлэх бүрдээ албан татварыг тооцон суутган аяч энэ тухай орлого, татаар тодорхойлох хуудсанд тэмдэглэл хийж баталгаажуулна.

/Энэ хэсгийн 2 дахь доголгыг 1993 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажилладаг иргэний цалин, хөдөлмөрийн хөлсөнд ногдох албан татварыг тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллага сарын эцэст суутган авна. Энэ тухай жилийн эцэст болон татвар төлөгч шилжих бүрд орлого, татвар тодорхойлох хуудсанд нь тэмдэглэл хийж баталгаажуулна.

/Энэ хэсгийн 5 дахь өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс суутган авсан албан татварыг дараа сарын 10-ны дотор төсөвт шилжүүлнэ.

Тухайн сара суутган авсан албан татварын хэмжээ нь 1000 төгрөгөөс бага байвал суутган авсан уг албан татварыг дараа сарын албан татвартай нэгтгэн төсөвт шилжүүлнэ.

2. /Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

3./Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

4. /Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

5.Шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл зохиогч, шинэ бүтээл, оновчтой санал гаргагч, загвар зохион бүтээгчийн шагнал, тэдгээртэй адилтгах бусад орлого, бооцоот болон таварт тоглоом, хонжворт сугалааны хонжворын орлого, урлагийн тоглолт, биеийн тамир, спортын уралдаан, тэмцээний шагнал олгож байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн нь тухайн орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1,6,7 дахь заалт болон 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, 3 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлдэг.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

6. Хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүргэгчийн орлого, зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлого, эрхийн шимтгэлийн орлого олгож байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн нь тухайн орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 4,8 дахь заалт болон 8¹ дүгээр зүйлд заасан хувиар албан татвар ногдуулан суутган авч, 3 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлдэг.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7.Албан татвар төлөгч дараахь орлогод албан татвар ногдуулан дор дурдсан хугацаанд төлнө:

/Энэ зүйлийн дугаарыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "5" байсныг "7" болгож өөрчилсөн/.

1/дувийн мал бүхий иргэн албан татвараа 7 дугаар сарын 15, 12 дугаар сарын 15-ны дотор хоёр хуваан төсөвт төлнө. Татварын алба албан татвар төлөгчтэй тохиролцсоноор албан татварыг урьдчилан төлүүж болно.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

Хувийн мал бүхий иргэн албан татвараа мал сүрэг нь байнга байгаа нутаг дэвсгэрийн орон нутгийн төсөвт төлнө;

2/үй хадлах хөрөнгө борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг дараа улирлын эхний сарын 15-ны дотор ;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

3/хөрөнгө гүрээслүүлсний орлогод ногдох албан татварыг дараа улирлын эхний сарын 15-ны дотор;

4/ Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

5/аж ахуй эрхлэгч өөрийн орлогод энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувь, хэмжээгээр улирал тутам албан татвар ногдуулан дараа улирлын эхний сарын 15-ны дотор төсөвт төлнө;

/Энэ заалтаас "хувиарал хөдөлмөр" гэснийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар хассан/.

8.татвар төлөгч энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1,3,4,9, мөн хэсгийн 5 дахь заалтын "в"-д заасан орлого авдаг бол уг орлогод энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хувиар албан татвар ногдуулан төлж, орлого, татвар тодорхойлох хуудсаар албан татварын жилийн эцсийн тооцоо хийнэ.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "5 дахь хэсгийн 6 дахь заалт" байсныг "8 дахь хэсэг" болгон өөрчлөн найруулсан/.

11 дүгээр зүйл.Албан татварын тайлан тушаах хугацаа

1. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 7 дахь хэсгийн 3,5-д заасан албан татварын жилийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны дотор татварын албанд тушаана.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

2.Энэ хуулийн 10 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн 2-т заасан албан татварын тайланг албан татвар төлснөөс хойш 15 хоногийн дотор татварын албанд тушаана.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

3.Энэ хуулийн 10 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасан орлого, татвар тодорхойлох хуудсыг дараа оны 2 дугаар сарын 15-ны дотор татварын албанд тушаана.

/Энэ хэсгийн заалтад 1993 оны 11 дүгээр сарын 23, 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиудаар өөрчлөлт орсон/.

4.Орлого, татварын тайлан болон орлого, татвар тодорхойлох хуудасны маягт, түүнийг хэрэглэх зааврыг Үндэсний татварын ерөнхий газар батална.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

5. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан албан татварын улирлын тайланг дараа улирлын эхний сарын 10-ны дотор, жилийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны дотор, мөн зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан албан татварын жил, улирлын тайланг уг орлогыг хуваарилан олгосноос хойш 15 хоногийн дотор татварын албанд тушаана.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

12 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

1.Энэ хууль 1993 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

2. Монгол Улсад байнга оршин суугч татвар төлөгчийн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтын "б", "д"-д звасан хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого, зээлийн болон хадгаламжийн хүүгийн орлого, адилтгах бусад орлогод энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан хувиар албан татвар ногдуулах заалтыг 2001 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА**

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1992 оны 12 дугаар
сарын 14-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

*/1993 оны 11 дүгээр сарын 23-ны
өдрөөс хойших нэмэлт, өөрчлөлтийг
тусгасан болно/*

АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогод албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын
албан татварын хууль тогтоомж

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татвар /шашид "албан татвар" гэх/-ын хууль тогтоомж нь Татварын ерөнхий хууль

болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан энэ хууль, хууль тогтоомжийн бусад актас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Албан татвар төлөгч

1. Дараахь аж ахуйн нэгж, байгууллага албан татвар төлөгч байна:

1/ Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байгаа өмчийн бүх төрөлд хамаарагдах компани, хоршоо, нөхөрлөл, гадаадын дагнасан болон хамтарсан хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

2/ Монгол Улсад орлого олж байгаа гадаадын аж ахуйн нэгжийн төлөөлөгчийн газар;

3/ Арилжланы банк, зээл, даатгалын болон тэдгээртэй адилтгах бусад байгууллага.

4/ төрийн бус байгууллага;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

5/ шахны байгууллага;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

6/ төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7/ энэ хэсгийн 1-6-д зааснаас бусад аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

2. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан "төлөөлөгчийн газар" гэдэгт:

1/ аж ахуйн үйл ажиллагаагаа бүрэн бузуу хэсэгчлэн хэрэгжүүлж буй татвар төлөгчийн байнгын байр;

2/ барилгын талбай, монтажлах бууу угсрах объект, түүнчлэн эдгээр объектуудтай холбоотой хяналтын үйл ажиллагаа;

3/ байгалийн нөөц баялгийг эрж хайх зориулалттай тосгог төхөөрөмж, барилга байгууламж, өрөмдлөгийн цаахаг, үүнтэй холбоотой хяналтын үйл ажиллагаа;

4/ худалдаа хийх, үйлчилгээ үзүүлэх газрыг тус тус хамааруулна.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

4 дүгээр зүйл. Албан татвар ногдох орлогын төрөл

1. Албан татвар төлөгчийн дараахь орлогод албан татвар ногдоно:
1/ үндсэн болон туслах үйлдвэрлэл, ажил, үйлчилгээний орлого;

2/арилжааны банкна болон тэдний үйл ажиллагааны орлого;

3/давтгалын үйл ажиллагааны орлого;

4/бирж, брокерийн үйл ажиллагааны орлого;

5/барьцаалан хэвдүүдэх үйл ажиллагааны орлого;

6/үд хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого;

7/ хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлого;

8/ эрхийн шимтгэлийн орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуудар өөрчлөн найруулсан/.

9/хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртээгчийн орлого;

10/ээвэлдэгийн хүүгийн орлого;

11/хөрөнгө түрээслүүлсний орлого;

12/зуучлах үйл ажиллагааны орлого;

13/хонжворт сугалаа, талвар, тоглоомын орлого;

14/банкнаас авсан хүүгийн орлого;

15/ гадаад валютын арилжаанаас олох орлого;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуудар нэмсэн/.

16/Албан татвар ногдох буцад орлого.

/Энэ заалтын дугаарыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуудар "15" байсныг "16" болгож өөрчилсөн/.

2.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 2-г эзсэн албан татвар, талогчийн зөвхөн Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж олсон орлогод албан татвар ногдоно.

3.Гадаад валютар олсон орлогыг дотроот шилжүүлэхэд үг валютыг банкнад худалдах буюу Монголбанкнаас тогтоосон ханшинг үлдээсэн.

4.Давтгалыг үйл ажиллагааг даатгалын зурвасгийн орлогоос снхүүжүүлж хуви, хэмжээг Засгийн газар тогтооно.

5 дугаар зүйл.Албан татвар ногдуулах орлогын тодорхойлох

1.Албан татвар талогчийн албан татвар ногдуулах орлогыг дарнах байдлаар тодорхойлно.

1/агэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-5, 10-12, 15, 16-д эзсэн орлогоос баримтаар нотлогдох буй шууд хараал, үнэл шалын, худалдааныг хөөс, бүх төрлийн материал, зардал /түүний эд, үндсэн байсан туслах материал, хэвэг боловсруулсан зүйл, уур, ус, эрчим хүч, түүх, цагахуун, сэлбэг хэрэгсэл, сав, баглаа бодолын зардал/, эрүүл мэнд, нийгмийн аялгалын бодон үндсэн хөрөнгийн хэвдүүдэх, хөрөнгийн шимтгэл, урсгал төсварын бодон түр барилгын зардал, барилгын төсөн тусгалдан шалгал, гадаргын валютын арилжаанаас гарах хэвдүүдэх, бусадар гүйцэтгүүлсэн засах, үйлчилгээний хөөс, түрээсийн талвар, тээлийн зүү, хөрөнгө зэмшигчлээс

тогтоосон хэмжээний захиргааны зардал, автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар, тээвэр, байгалийн нөөц ашиглалтын хураамж, төлбөрийг хэсгэн зөрүүгээр, Төсөвт төлсөн өнцгой албан татварыг албан татвар ногдуулах орлогоос хасч тооцно.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт, өөрчлөлт орсон/.

Бансны зээл төлөгдөхөд учирч болзошгүй алдагдлаас хамгаалах санд төвлөрүүлсэн хөрөнгийг татвар ногдох орлогоос хасч тооцно.

/Энэ өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

Зар сурталчилгааны зардал, ажиллагааны сургалт, дутан сургалтын зардалыг гүйцэтгэлээр нь тооцох боловч, тэдгээрийн нийлбэр нь тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын татвар ногдуулах орлогын 5 хувиас хэтэрч болохгүй.

/Энэ өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зорилдгалтаар ашигласан материал, үндсэн ба туслах түүхий эд, сэлбэг хэрэгсэл, түүш шатахууны зардалыг тэдгээрийн жигнэсэн дундаж үнээр тооцно.

/Энэ өгүүлбэрийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

Хөрөнгө оруулалт болон их засварын зардал, бүх төрлийн шатнал, урамшуулал, тэтгэмж, бусдад өгсөн хандана, бэлтгэ дурсгал, хүлээн авалт, хэлэлцэл захиалга, ажиллагаандаа олгож байгаа бэйр, орон сууцны хэсгийн болон унаа, хоол, бэйр тухайнхны хөнгөлөлт, давтгалын хураамж, бараа, материалын хэвийн хөрөндөн, хугацаа эхтэрсэн зээлийн хүү, бүх төрлийн торгууль болон албан татвар төлөгчийн буруутгаас бусдад учруулсан хохирлыг нөхсөн төлбөрийг албан татвар ногдуулах орлогоос хасажгүй.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

Хуулиар тогтоосон, эвчлэл даатгал үлдсэн давтгалын суралжмжийг албан татвар ногдуулах орлогоос хасил.

Үндсэн хөрөнгийг дор дурдсан хугацаатай ашигласнаар боловч үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хөрөнгийн шимтгэлийг шулуун шугамын аргаар байгуулана:

Үндсэн хөрөнгийн бүлэг	Ашиглах хугацаа /жишээр/
1. Байшин, барилга, байгууламж	40
2. Машины, механизм, техник, тойрог төхөөрөмж	10

Үүнээс: шинжлэх ухааны судалгаа шинжилгээ, туршилтын болон тэргүүний технологи, экспортын болон уул уурхайн үйлдвэр, байгаль орчны хамгаалах, байгалийн нөөц баялгийг нөхөн сэргээх. дэд бүтцийн салбарын тусгай зориулалтын машин, техник, тоног төхөөрөмж	5
3.Бусад үндсэн хөрөнгө	10

Газар, бараа, материалын нөөцөд элэгдэл, хорогдлын шимтгэл тооцохгүй.

/Энэ заалтын 4 дэх доголыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

2/энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7-д заасан орлогоос уг хөрөнгийн үлдэгдэл өртгийг хассан зөрүүгээр;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

3/бусдаас худалдаж авсан хувьцааг борлуулсны орлогоос уг хувьцааг худалдаж авсан үнийг хассан зөрүүгээр;

4/энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 13-д заасан орлогоос уг орлогыг олохтой холбогдон гарсан баримтлар нотлогдох зардал, хонжворт олгосон хөрөнгийг хассан зөрүүгээр;

5/энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6,8,9,14-д заасан орлогын нийт дүнгээр.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2.Бараа харилцан солилцсон, бараа, хөдлөх ба үл хөдлөх хөрөнгийг зах зээлийн үнээс доогуур үнээр борлуулсан, ажил, үйлчилгээний үнэ, тарифыг багасгаж хэрэглэсэн тохиолдолд албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлохдоо зах зээлийн тухайн үеийн үнэ, тарифыг үндэслэнэ.

6 дугаар зүйл. Албан татварын хувь, хэмжээ

1.Албан татвар ногдуулах жилийн орлогод дараахь хувь, хэмжээгээр албан татвар ногдуулна:

1/ энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-д заасан болон хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогод дараахь хувь хэмжээгээр албан татвар ногдуулна:

а/ 1998 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд 0-100 000 000 төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15

хувиар; 100 000 001 ба түүнээс дээш төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15 000 000 төгрөг дээр 100 000 000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 40 хувиар нэмж татвар ногдуулна.

б/ Тэг /0/ ба түүнээс дээш төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 30 хувиар татвар ногдуулна.

Энэ заалтад дурдсан татварын хувь хэмжээг 1998 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

2/хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлогод 15 хувиар;

Төр нь өмчлөө ногдох ашиг болон хувьцааны ногдол ашгийг бүрэн буюу хэсэгчлэн төсөвт дайчлах эрхтэй. Энэ хэмжээг тухай бүр Засгийн газраас тогтооно.

/Энэ заалтыг 1993 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

3/эрхийн шимтгэлийн орлогод 10 хувиар"

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

4/бүх төрлийн талбөрт тоглоом, видео болон аудио хуурцыг, түүний бичлэгийн хэлсний үйлчилгээ, видео үзвэр болон хонжворт сугалаа, тааврын орлогод 40 хувиар;

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт өрсөн/.

5/үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогын дүнд 2 хувиар;

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

б/банкнаас авсан хүүгийн орлогод 15 хувиар.

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт өрсөн/.

7/Монгол Улсад оршин суугч бус татвар төлөгчийн Монгол Улсад олсон дараахь орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулна:

а/Монгол Улсад бүртгүүлэн үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжээс авсан хувьцааны ногдол ашиг, хувь хүртэгчийн орлого;

б/эээлийн хүү, батлан даалт гаргасны төлбөр;

в/эрхийн шимтгэлийн орлого, гүрээсийн төлбөр, биет болон биет бус хөрөнгө ашиглуулсны орлого;

г/Монгол Улсын төрийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, бусад байгууллага, хувь хүнд үзүүлсэн техникийн болон бусад үйлчилгээний орлого.

Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

2.Гадаадын дагнасан болон хамтарсан хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн орлогод Монгол Улсын хууль тогтоомж болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуульд заасан хувь, хэмжээгээр албан татвар ногдуулна.

3.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан татвар төлөгч нь өөрт ногдох ашгаасаа гадаадад илжүүлбэл илжүүлсэн ашгийн 20 хувиар албан татвар ногдуулна.

Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

4.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5-д заасан татвар төлөгчийн тухайн жилийн татвар ногдуулах орлогод 20 хувиар албан татвар ногдуулна.

Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7 дугаар зүйл. Албан татвараас чөлөөлөх, хөнгөлөх

1.Албан татвар төлөгчийн дараахь орлогыг албан татвараас чөлөөлнө:

1/Засгийн газрын зээлзэгийн хүүгийн орлого;

2/гөрийн бус байгууллагын гишүүд, дэмжигчдийн татвар, хандив;

3/санхүү, татварын байгууллагад бүртгүүлж, боловсролын байгууллагад хандивласан татвар төлөгчийн мөнгөн хөрөнгө;

4/донорын цус, цусан бүтээгдэхүүний орлого;

2.Газрын тосны салбарт бүтээгдэхүүн хуваах зарчмаар Монгол Улсын Засгийн газартай байгуулсан гэрээний дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа гадаадын аж ахуйн нэгжийн өөрт нь ногдох бүтээгдэхүүний борлуулалтаас олсон орлогод болон түүнийг гадаадад гуйвуулах үед энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1, 2, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасны дагуу ногдуулах татвараас тус тус чөлөөлнө.

3.Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны үйлдвэрлэл эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжийн зөвхөн эдгээр үйлдвэрлэлээс олсон орлогод ногдох албан татварыг 50 хувиар хөнгөлнө.

Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

8 дугаар зүйл.Албан татвар төлөх, тайлагнах журам

1.Албан татвар төлөгч албан татварын хэмжээг нягтлан бодох бүртгэлийн улирал, жилийн тайлан тэнцлийг үндэслэн жилийн эхнээс өссөн дүнгээр бөрөө тодорхойлж төсөвт төлнө.

2. Албан татвар төлөгч тайлангийн жилд төлөх албан татвараа сар, улирлын хуваарийн дагуу сар бүр 25-ны дотор урьчилан төлж, улирлын албан татварын тайланг дараа улирлын эцсийн сарын 20-ны дотор, жилийн эцсийн тайланг дараа оны 2 дугаар сарын 10-ны дотор Улсын татварын албад тушааж, албан татварын эцсийн тооцоо хийнэ.

Жилийн 500000 хүртэлх төгрөгийн албан татвар ногдуулах орлогоотой албан татвар төлөгч нь албад татвараа дээрх хугацаанд байгаа; улиралд нэг удаа төлж болно.

3. Үл хөдлөх зөрөнгө, хувьцаа, цэвэр борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг уг зөрөнгө, хувьцааг борлуулснаас хойш 10 хоногийн дотор төсөвт төшнө.

(Энэ хэсгээс 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "үнгэт шаш", "үнгэт шашыг" гэснийг хассан/

4. Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 3, 4, 6, 7-д заасан орлогод ногдох албан татварыг уг орлогыг олгож байгаа байгууллага, аж ахуйн нэгж, суутган гэрч, ажлын 7 хоногийн дотор төсөвт шилжүүлдэг.

(Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

9 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

1. Энэ хууль 1993 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

2. Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2-т заасан хувьцааны нөхцөл эзлэг, хувь хүртгэчийн орлогод албан татвар ногдуулах эзэлтэ; 2001 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагтаж мөрдөнө.

(Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА

Н.БАГАБАДИН

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1993 оны 1 дүгээр
сарын 21-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

ОНЦГОЙ АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

*/1993 оны 12 дугаар сарын 3-ны
өдрөөс хойших нэмэлт, өөрчлөлтийг
тусгасан болно/*

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь импортын болон эх орны үйлдвэрийн зарим бараанд онцгой албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөөг төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Онцгой албан татварын хууль тогтоомж

Онцгой албан татварын хууль тогтоомж нь Татварын ерөнхий хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан энэ хууль, хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Онцгой албан татвар төлөгч

Энэ хуулийн дагуу онцгой албан татвар ногдох бараа импортлож, үйлдвэрлэж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага албан татвар төлөгч байна.

4 дүгээр зүйл.Онцгой албан татвар ногдох бараа

Дараахь бараанд онцгой албан татвар ногдоно:

1/бүх төрлийн согтууруулах ундаа;

2/бүх төрлийн тамхи;

3/ /Энэ заалтыг 1993 оны 12 дугаар сарын 3-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/.

4/Автобензин, дизелийн түлш.

/Энэ заалтыг 1994 оны 1 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

5/суудлын автомашин.

/Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

5 дугаар зүйл.Онцгой албан татвар тооцох үнэлгээ

1. /Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар хассан/.

2.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн барааны онцгой албан татвар тооцох үнэлгээг уг барааг үйлдвэрлэгчээс борлуулсан үнийг үндэслэн тодорхойлно.

3.Импортолсон болон борлуулсан барааны үнэ нь тодорхойгүй бол онцгой албан татвар тооцох үнэлгээг Сангийн сайдын тогтоосон журмын дагуу импортын барзны тухайд гялгийн

байгууллага, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн барааны тухайд Үндэсний татварын алба тодорхойлно.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

4. Онцгой албан татвар ногдох барааг үйл ажиллагааны хамаарал бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагад үндэслэлгүй доогуур үнээр борлуулсан бол онцгой албан татвар тооцох үнэлгээг хамааралгүй аж ахуйн нэгж, байгууллагад борлуулсан үнээр тодорхойлно.

5. Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1,2,4,5-д заасан импортын барааны тогтоосон нэгжид онцгой албан татвар ногдуулна.

/Энэ заалтыг 1994 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн хуулиар нэмсэн ба 1995 оны 6 дугаар сарын 2-ны болон 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиудар өөрчлөлт орсон/.

6 дугаар зүйл. Онцгой албан татварын хувь хэмжээ

1. Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1,2 дахь хэсэгт заасан бараанд дараахь хувь, хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулна:

Онцгой албан татвар ногдуулах барааны нэр төрөл	Онцгой албан татварын хувь, хэмжээ		
	Эх орно үйлдвэрийн барааны		Импортын барааны нэгжид ногдуулах онцгой албан татвар /ам.долларт илжүүлснээр/
	Онцгой албан татвар шингэсэн үнэлгээнээс тооцох онцгой албан татварын хувь	Нэгжид ногдуулах онцгой албан татвар /ам.долларт илжүүлснээр/	
1. Хүнсний спирт	85	-	литр тутнаас 7.00
2. Архи			
10 хүртэл катуулагтай	80	-	литр тутнаас 5.00
10-өөс дээш катуулагтай	80	-	литр тутнаас 6.00
3. Бүх төрлийн гарс	30	-	литр тутнаас 0.50
4. Бүх төрлийн илжүүр болон тусад тамхи	-	100 ширхэг тутнаас 0.20	100 ширхэг тутнаас 0.20

5. Дүнсэн болон түүнтэй адилтгах эадгай тамхи	-	кг тутмаас 0.10	кг тутмаас 0.10
---	---	-----------------	-----------------

/Энэ хэсгийг 1995 оны 6 дугаар сарын 2-ны болон 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиудаар өөрчлөн найруулсан/.

2.Эх орны үйлдвэрийн хүнсний спирт, бүх төрлийн архи, дарсанд ногдуулах онцгой албан татварын хувь хэмжээг уг бүтээгдэхүүний үйлдвэртэлийн ашигт ажиллагсаны түвшин, зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлт, хэрэглээний байдлыг харгалзан Засгийн газар 20 хүртэл нэгжээр хорогдуулж болно.

/Энэ зүйлийг 1995 оны 6 дугаар сарын 2-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

3.1997 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хойш улсын хилээр нэвтэрсэн энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4-т заасан бараанд импортлон оруулж байгаа хилийн боомтоос хамааран тонн тутамд дараахь хэмжээ (ам.долларт шилжүүлснээр)-гээр онцгой албан татвар ногдуулна:

Хилийн боомт	Онцгой албан татварын хэмжээ /ам.долларт шилжүүлснээр/		
	Авто бензин (винжилгээний аргаар тодорхойлсон октаны хэмжээ)		Дизелийн түлэ
	90 хүртэл	90-ээс дээш	
1.Цагааннуур, Ярант, Хандгайт, Тэс	4.0	5.0	8.0
2.Ханх	10.0	14.0	12.0
3.Сүхбаатар, Заман-Үүд, Эрээнцав	31.0	36.0	41.0

/Энэ хэсгийг 1995 оны 6 дугаар сарын 2-ны өдрийн хуулиар нэмсэн ба 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

4.Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан импортын суудлын автомашинд түүний хөдөлгүүрийн цилиндрийн багтаамж, үйлдвэрлэгдэн гарснаас хойшхи хүртээлээг харгалзан автомашин тутамд дараахь

хэмжээгээр /ам.долларт илжүүлсвээр/ онцгой албан татвар ногдуулаа:

Хөдөлгүүрийн цилиндрийн багтааж /см ³ /	Үйлдвэрлэгдэн гарснаас хойшхи хугацаа /шлээр/		
	0-2	2-4	4-ээс дээш
2000 хүртэл	500	1000	2000
2001-3000	1000	2000	4000
3001 ба түүнээс дээш	1500	3000	6000

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

7 дугаар зүйл.Онцгой албан татвараас чөлөөлөх

Дараахь барааг онцгой албан татвараас чөлөөлнө:

1/Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэж экспортод гаргасан бараа;

2/эх орны үйлдвэрлэлээс согтууруулах ундааны үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хүнсний үйлдвэр, комбинатад нийлүүлсэн, түүнчлэн хүн, мал эмнэлгийн хэрэгцээнд олгосон спирт,

/Энэ заалтад 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

3/эх орны үйлдвэрийн болон импортын пиво, гэрийн нөхцөлд энгийн аргаар нэрсэн шимийн архи;

/Энэ заалтыг 1994 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулж, түүнд 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

4/замрын тамхи;

/Энэ заалтаас "дүнсэн болон түүнтэй адилтгах задгай тамхи" гэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар хассан/.

5/гаалийн байгууллагаас зорингидод татваргүй

гэвтрүүлэхийг зөвшөөрсөн хэмжээний хувийн хэрэгцээний архи, тамхи.

/Энэ заалтыг 1994 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

6 дугаар зүйл.Онцгой албан татварыг ногдуулах,

төсөвт төлөх

1.Импортын бараанд ногдох онцгой албан татварыг уг бараа Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт орж ирсэн тухай бүрт гаалийн байгууллага ногдуулан худалдааны албан татварын хамт өөрийн дансанд оруулна.Гаалийн байгууллага онцгой албан татварыг дансанд орсноос хойш 3 хоногийн дотор улсын төвлөрсөн төсөвт өмнөхүүнэ.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн бараанд ногдох онцгой албан татварыг сар бүрийн 11,21 болон сарын сүүлчийн өдөр төсөвт төлж, тайланг дараа сарын 5-ны дотор Үндэсний татварын албанд тушаана.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1993 оны 5 дугаар
сарын 11-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

*/1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны
өдрийн хуулиар орсон өөрчлөлтийг
тусгасан болно/*

БУУНЫ АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.Энэ хуулийн зорилт нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшиж байгаа буунд албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг улсын төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Бууны албан татвар төлөгч

1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу буу эзэмшиж байгаа:

1/Монгол Улсын иргэн;

2/омчийн бүх төрөлд хамаарагдах аж ахуйн нэгж, байгууллага бууны албан татвар төлөгч байна.

2.Хууль тогтоомжийн дагуу Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт буу эзэмшиж байгаа гаднадын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн, харьяалаагүй хүн Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын иргэн гдмг бууны албан татвар /цаашна "албан татвар" гэх/ төлнө.

3 дугаар зүйл.Албан татвар ногдох буу

Улсыг батлан хангаалах, шүүнгүй байдлыг хангах, цагдаагийн болон аж эвлүүлэх байгууллагын бие бүрэлдэхүүний тэвсгэлийн

зориулалтаар ашиглаж байгаагаас бусад бүх буунд албан татвар ногдоно.

4 дүгээр зүйл. Албан татварын хэмжээ

Албан татвар ногдох буу бүрт ногдуулах жилийн албан татвар дор дурдсан хэмжээтэй байна:

№	Бууны төрөл	: Жилийн албан татварын : хэмжээ /төгрөгөөр/
1.	Үрлэн сумтай буу	4000
2.	6,4 мм хүртэлх калибрийн бүх төрлийн буу	4000
3.	6,5 ба түүнээс дээш мм-ийн калибрийн бүх төрлийн буу	6000

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

5 дугаар зүйл. Албан татвараас чөлөөлөх

1/Дараахь бууг албан татвараас чөлөөлнө:

1/музейн үзмэр, урлагийн тоглолтод ашиглаж байгаа болон ангийн зориулалтаар ашиглах боломжгүй болохыг цагдаагийн байгууллага тогтоож үнэмлэх олгосон;

2/байгаль хамгаалагчийн эзэмшилд байгаа албаны буу;

3/спорт, сургалтын зориулалтаар дагнан ашиглаж байгаа.

2.Хөдөлмөрийн чадваргүй болон албан татвар төлөх орлогогүй иргэнийг харьяалах сум, дүүргийн татварын алба тухайн жилийн албан татвараас чөлөөлж болно.

6 дугаар зүйл. Албан татвар төлөгчийн үүрэг

Албан татвар төлөгч дараахь үүрэг хүлээнэ:

1/өөрийн өмч буюу эзэмшилд байгаа бууг жил бүрийн 12 дугаар сард цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлж албан татварыг тогтоосон хугацаанд нь төлөх, эдгэрч ашиглагдахгүй болсон бууг зохих журмын дагуу бүртгэлээс хасуулах;

2/бууг өвлөх, худалдан авах, бэлэг дурсгалд авах зэргээр өмчлөх болсон тохиолдолд тухайн бууг эзэмшилдээ авснаас хойш 30 хоногийн дотор цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлж үнэмлэх авах;

3/албан татвар төлөгч шилжин суурьшвал буугаа оршин сууж байсан нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагын бүртгэлээс хасуулан татварын тооцоо хийж шилжин очсон нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагад энэ зүйлийн 2 дахь дэд хэсэгт заасан хугацаанд бүртгүүлэх.

7 дугаар зүйл.Цагдаагийн байгууллагын үүрэг

Цагдаагийн байгууллага бууны бүртгэл, хөдөлгөөний мэдээг жил бүрийн 2 дугаар сарын 15-ны дотор тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд гаргаж өгнө.

8 дугаар зүйл.Албан татвар төлөх хугацаа

Албан татвар төлөгч албан татварыг жил бүрийн 8 дугаар сарын 1-ний дотор улсын төсөвт төлнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА**

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1993 оны 11 дүгээр
сарын 29-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

*/1994 оны 12 дугаар сарын 12-ны
өдрөөс хойшхи нэмэлт, өөрчлөлтийг
тусгасан болно/*

ОРЛОГЫГ НЬ ТУХАЙ БҮР ТОДОРХОЙЛОХ БОЛОМЖГҮЙ АЖИЛ,ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХУВИАРАА ЭРХЛЭГЧ ИРГЭНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч иргэний орлогод албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Албан татвар төлөгч

Аж ахуйн нэгж, байгууллага болон иргэнтэй тогтоосон хөдөлмөрийн харилцаатай холбоогүйгээр төрөл бүрийн ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч Монгол Улсын иргэн, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байнга оршин суугаа гадаадын иргэн, харьяалаагүй хүн албан татвар төлөгч байна.

3 дугаар зүйл. Албан татварын хэмжээ

1. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй дараахь ажил, үйлчилгээ эрхлэгчид сар тутам дор дурдсан хэмжээгээр албан татвар ногдуулна:

Ажил, үйлчилгээний төрөл	Албан татварын хэмжээ /тегрөгөөр/			
	Улаан-баатар хотод	Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн суманд	Бусад аймгийн төвийн сумдад	Бусад газарт
А	1	2	3	4
1. Хот, сумын дотор автомашинаар зорчигч төөрийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 4 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	6000	5500	3500	2500
2/ 8 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	7500	6500	6000	4500
3/ 15 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	10500	9500	8000	6000
4/ автобусаар	12000	11000	8000	6000
2. Хот, сум, аймгийн хооронд зорчигч төөрийн үйлчилгээ хийх:				
1/ 4 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	9000	7000	5000	4000
2/ 8 хүртэл хүний суудалтай автомашинаар	11000	9000	7000	5000
4/ автобусаар	15000	13000	11000	9000
3. Хот, сумын дотор ажил төөрийн				

үйлчилгээ хийх: 1/ 1 хүртэл тоннин даацтай автомашинаар	12000	10000	8000	6000
2/ 1-3 тн-ин даацтай	14000	12000	10000	8000
3/ 3-5 тн-ин даацтай	16000	14000	12000	10000
4/ 5-8 тн-ин даацтай	18000	16000	14000	12000
5/ 8-аас дээш тн-ин даацтай	20000	18000	16000	15000
6/ трактороор	8000	6000	4000	2000
4.Хот, сун, аймгийн хооронд ачал, тээврийн үйлчилгээ хийх: 1/ 1 хүртэл тн-ин даацтай автомашинаар	14000	12000	10000	8000
2/ 1-3 тн-ин даацтай	16000	14000	12000	10000
3/ 3-5 тн-ин даацтай	18000	16000	14000	12000
4/ 5-8 тн-ин даацтай	20000	18000	16000	14000
5 /8-аас дээш тн-ин даацтай	22000	20000	18000	16000
6 /трактороор	10000	8000	6000	4000
5.Улс хооронд зорилгыг тээв- рийн үйлчилгээ хийх тухай бүрд: 1/ 4 хүртэл суудалтай авто- машинаар		24000		
2/ 8 хүртэл суудалтай		26000		
3/ 16 хүртэл суудалтай		28000		
4/ автобусаар		32000		
5.Улс хооронд				

ачаа тээвэрлэх үйлчилгээ хийх тухай бүрд:		35000		
1/ 1-3 ти-ни даацтай автомашинаар				
2/ 3-5 ти-ни даацтай		75000		
3/ 5-8 ти-ни даацтай		115000		
4/ 8-аас дээш ти-ни даацтай		155000		
5/ трактороор		25000		
7.Бэлэг дурсгал, гоёлын зүйл, төрөл бүрийн тоглоом хийх	3000	2000	1000	500
8.Алт, мөнгөний дархны үйлчилгээ хийх	16000	14000	12000	10000
9.Автоматин болон тээврийн бусад хэрэгсэлд засвар үйлчилгээ хийх	18000	16000	14000	12000
10.Радио, телевиз засварлах	6000	4000	2000	1000
11.Гэр ахуйн зориулалттай техник, багаж хэрэгсэл, эд хогшил засварлах	4500	3500	2500	1500
12.Цаг засварлах	3000	2000	1000	500
13.Барилгын засал, чимэглэл, засвар, үйлчилгээ	8000	6000	4000	2000
14.Бичгийн машинаар эх бэлтгэх	2400	2000	1600	300
15.Үсчин, гоо				

сайжиг үйлчилгээ үзүүлэх	6000	4000	2000	1000
16. Ардын болон уламжлалт эмнэлгийн баригч засал хийх	6000	4000	2000	1000
17. Гэрэл зургийн үйлчилгээ хийх	8000	6000	4000	2000
18. Захиралгаар кино зураг авах, дүрс бичлэг хийх	7000	6000	3000	1000
19. Видео киноны хальс төлбөртэйгээр ашиглуулах	8000	6000	4000	1000
20. Дууны бичлэг бүхий хальс төлбөртэйгээр ашиглуулах	2400	2000	1600	1000
21. Видео кино үзүүлэх	6000	4000	2000	1000
22. Видео, аудио бичлэг хуулж худалдах	10000	6000	4000	1000
23. Уран зураг, баримал, сийлбөр, бэлэг дурсгалын зүйл хийж худалдах	2400	2000	1600	1000
24. Багшлах, давтлага өгөх, дасгалжуулах	2000	1600	1200	1000
25. Нэрэг, төлөг үзэх	1200	1000	800	400
26. Төлбөрт тоглоом тоглуулах	12000	9000	4500	3000
27. Худалдаа хийх	14000	13500	12000	11000
28. Жижиг худалдаа/тамхи, бохь гэх мэт/ хийх	6000	4800	4200	6000
29. Төрөл бүрийн				

хүнсний зүйл үйлдвэрлэж худалдах	6000	4000	2000	1000
30. Гутал зас- варлах	3200	2800	2400	2000
31. Гутал тослох	900	400	200	100
32. Ачаа тээж боох, ачих буул- гах, хүргэх үйлчилгээ хийх	2800	2000	1200	
33. Ердийн хөс- гөөр үйлчилгээ хийх	5000	3000	1500	1000
34. Малын арьс шир, ноос, ноо- луур болон бу- сад түүхий эдийг зуучлан цуглуулаж худалдах	8000	6000	4000	2000
35. Савхин болон бусад эдлэл буцах	4000 25000	2000 15000	1000 10000	500 5000

Тайлбар: Дээрх хүснэгтийн 5, 6-д заасан үйлчилгээ эрхлэгчид ногдох татварыг үйлчилгээ үзүүлсэн тухай бүрт нь татварын улснй байцаагч тооцно.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

2. Автомашинны суудлын хэмжээ, даяц 2 ангилалд давхардсан тохиолдолд өмнөх ангиллаар тооцож албан татвар ногдуулна.

3. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан ажил, үйлчилгээг нэг сар хүртэл хугацаагаар эрхлэх тохиолдолд энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан сард ногдуулах албан татварын хэмжээг тухайн сарын хуандийн хоногт хувааж, дүнг ажыл, үйлчилгээ эрхлэх хоногийн тоогоор үрхүүлэн ногдох албан татварын хэмжээг тодорхойлно.

4. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмдлийн авто тээврийн болон өөрөө аялж хэрэгсэхээр тээвэр хийж байгаа бол урьдчилан талсен татварыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татвараас буулгаж тооцно.

/Энэ хэсгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

4 дүгээр зүйл. Албан татвар төлөгчийг бүртгэх,
албан татвар төлөх, гэрчилгээ олгох

1. Албан татвар төлөгч нь тухайн нутаг дэвсгэрийн Үндэсний татварын албанд бүртгүүлдэг, энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан албан татварыг бэлгээр буюу бэлэн бусаар талж, энэ тухай гэрчилгээ авна.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2. Албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээний загварыг Үндэсний татварын ерөнхий газар батална. Албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээнд албан татвар төлөгчийн эрхлэх ажил, үйлчилгээний нэр, ажил, үйлчилгээ эрхлэх хугацаа, төлсөн албан татварын хэмжээг тодорхой тусгасан байна.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

3. Албан татвар төлөгч албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээг ажил, үйлчилгээ хийх үед ажлын байр, тээврийн хэрэгсэлдээ ил тод байрлуулж, тогтоосон гудамж, талбайд болон хил, гаалийн боомтоор нэвтрэх үед биедээ авч явна.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/.

4. Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн хүснэгтийн 2,4 дэх заалтад зааснаас бусад ажил, үйлчилгээнд ногдох албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээ нь тухайн аймаг, нийслэл, сум, хотын нутаг дэвсгэр дээр хүчинтэй байна.

5. Албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээнд заасан хугацааны ажил, үйлчилгээний орлогыг Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 10 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 6-д заасан журмаар орлого, татвар тодорхойлох хуудсаар тооцох жилийн орлогын дүнд оруулахгүй.

6. Албан татвар төлөгч албан татвар төлсөн тухай гэрчилгээ авалгүйгээр ажил, үйлчилгээ эрхэлж, энэ хуульд заасан журмыг зөрчсөн бол түүнд татварын болон захиргааны хариуцлагын тухай хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

5 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ хуулийг 1994 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1996 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

*/1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны
өдрийн хуулиар орсон нэмэлт,
өөрчлөлтийг тусгасан болно/*

**ТАТВАР НОГДУУЛАЛТ, ТӨЛӨЛТӨД ХЯНАЛТ
ТАВИХ, ТАТВАР ХУРААХ ТУХАЙ**

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Нийтлэг үндэслэл

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

**2 дугаар зүйл. Татвар ногдуулалт, төлөлтөд
хяналт тавих, татвар хураах
тухай хууль тогтоомж**

Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураах тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Татварын ерөнхий хууль, татварын хуулиуд, энэ хууль болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

**3 дугаар зүйл. Татварын алба, байцаагчийн хууль дээдлэх, бусдын
нөлөөнд үл автах зарчмыг хангах**

1. Үндэсний татварын алба /шаалд «Татварын алба» гэх/, байцаагч бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ бусдын нөлөөнд үл автан ахихуу хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан эрх зүйн бусад актыг дирдлага болгоно.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, албан тушаалтан нь татварын алба, байцаагчаас бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд хөндлөнгөөс болгож дарамт, шахалт үзүүлэхийг хориглоно.

3. Татварын алба, байцаагчийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар хууль тогтоомжоор эрх олгосноос бусад иргэн, албан тушаалтан, иргэдийн этгээд шийдвэр гаргахыг хориглоно.

4. Хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол аливаа этгээд татвар ногдуулах, хөнгөлөх, чөлөөлөхтэй холбогдсон асуудлаар бусдын өмнө үүрэг хүлээн болохгүй.

5. Татварын хууль тогтоомжийг улсын хэмжээнд нэг мөр дагах мөрдөх нөхцөлийг бүрдүүлэх, түүний биелэлтийг хангахтай холбогдуулан Татварын албаны удирдах дээд байгууллагаас хууль тогтоомжид нийцүүлэн гаргасан журам, заавар, аргачлалыг байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн дагах мөрдөнө.

4 дүгээр зүйл. Татвар төлөгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх зарчмыг хангах

1. Татварын алба, байцаагч нь бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ татвар төлөгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэж тэдэнд итгэл үзүүлэн ажиллана.

2. Татварын алба, байцаагч хуульд заасны дагуу татварын ногдлыг тодорхойлох, татвар төлөлтөд хяналт тавих, хураахтай холбоотойгоос бусад асуудлаар татвар төлөгчийн үйл ажиллагаанд үл оролцоно.

3. Татварын алба болон байцаагч, татварын албаны бусад албан тушаалтан нь албан үүргээ гүйцэтгэж явцад олж мэдсэн Хувь хүний нууцны тухай хууль болон Байгууллагын нууцны тухай хуулиар тодорхойлсон татвар төлөгчийн нууцыг хадгалах үүрэгтэй бөгөөд зөвхөн төрийн байгууллагын дор дурдсан алба тушаалтанд Татварын албаны даргын шийдвэрээ танилцуулж болно:

1/ татварын хууль тогтоомжийн дагуу албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа татварын албаны бусад байцаагч албан тушаалтан;

2/ татварын хууль тогтоомжийг зөрчсөнтэй холбогдуулан хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах, шүүн тасла ажиллагаа явуулж байгаа болон прокурорын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтанд уг зөрчилд нь холбогдох асуудлаар;

3/ Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дагуу бусад орны татварын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан.

4. Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд татвар төлөгчийн зөвхөн бичгээр өгсөн зөвшөөрлийг үндэслэн түүний тухай мэдээ, баримт бусдад танилцуулж болно.

5. Татварын алба татварын хууль тогтоомжийг зөрчсөн нь нотлогдсон, эсхүл татварын үйл ажиллагааг

урталчнахыг татвар төлөгч зөвшөөрснөөс бусад охиолдолд татвар төлөгчийн тухай нийтэд мэдээлэх рхгүй.

ХОЙРДУГААР БҮЛЭГ

Татварын албанаас татвар төлөгчтэй харилцах

5 дугаар зүйл. Татвар төлөгчийг бүртгэх

1. Татвар ногдох орлого бүхий иргэн, аж ахуйн эгж, байгууллага болон бусдад олгосон орлогод огдох татварыг суутган авагч этгээд нь хууль огтоомжид өөрөөр заагаагүй бол үйл ажиллагаагаа рхэлж эхлэхээс ажлын 10 хоногийн өмнө Татварын албанд бүртгүүлнэ.

2. Орлогоос бусад татвар ногдох зүйл бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол уг зүйлийг эзэмших эхэлснээсээ эйн нэг сарын дотор Татварын албанд бүртгүүлнэ.

3. Татвар төлөгч иргэний бүртгэлд түүний овог, эр, хаяг, иргэний бүртгэлийн болон эрхлэх үйлчилгээний нэр төрлийг тусгасан байна.

4. Татвар төлөгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын бүртгэлд тэдгээрийн нэр, хаяг, эрхлэх үндсэн үйлчилгээний болон төлөх татварын нэр төрөл, удирдлагын овог нэр, банкин дахь дансын дугаарыг тусгана.

5. Татвар төлөгч нь бүртгэлд тусгагдсан зүйл эрчлөгдөх тухай бүрт хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол өөрчлөлт орсноос хойш нэг сарын дотор татварын албанд мэдэгдэх бүртгэлдээ өөрчлөлт үйлгэх үүрэгтэй.

6. Татварын алба татвар төлөгч, татвар суутган авагч тус бүрт бүртгэлийн байнгын дугаар олгож, энэ дугаарыг тухайн татвар төлөгчөөс төлбөл зохих бүртгэлийн татварт болон татвар төлөгчид өгч байгаа дээ баримтад хэрэглэнэ.

7. Татвар төлөгч, татвар суутган авагч нь татварын хууль тогтоомжийн дагуу гаргаж байгаа тайлан мэдээ, мөрийн мэдүүлэг, төлбөрийн болон бусад шаардлага-аа баримтад бүртгэлийн дугаараа тусгах байх үүрэгтэй.

Өөрт нь орлого олгож байгаа аливаа этгээдэд татвар төлөгч бүртгэлийн дугаараа мэдээлж байх үүрэгтэй.

8. Татвар төлөгч, татвар суутган авагчийг бүртгэх, бүртгэлийн дугаар олгох журмыг Татварын албани удирдах дээд байгууллагаас тогтооно.

6 дугаар зүйл. Татвар төлөгчдөд үйлчлэх

Татварын алба, байцаагч хууль тогтоомжоор тодорхойлогдсон татвар төлөх үүргээ биелүүлэхэд нь татвар төлөгчдөд туслах зорилгоор дараахь үйлчилгээг үзүүлнэ:

1/ татварын хууль тогтоомжийг тайлбарлан таниулах;

2/ татварын хууль тогтоомжийг нэг мөр дагаж мөрдөх, татварын үүргийг тодорхойлох, тайлан мэдээ гаргахтай холбогдсон заавар, аргачлал, гарын авлага, маягтаар хангах;

3/ татварын үүргээ биелүүлэхтэй холбогдсон асуудлаар татвар төлөгч хэсгээрээ буюу ганцаарчлан зөвлөгөө авах боломжийг бүрдүүлэх.

7 дугаар зүйл. Татварын алба, байцаагчаас татвар

төлөгчтэй харилцахад үйлдэх

баримт бичиг

1. Татварын алба, байцаагчаас татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хураахтай холбогдсон бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ мэдэгдэл, акт, шаардлага, мэдэгдэх хуудас, төлбөрийн хуудас үйлдэнэ. Татварын алба, байцаагчийн хууль ёсны мэдэгдэл, акт, шаардлага, мэдэгдэх хуудас, төлбөрийн хуудсанд тавигдсан шаардлагыг татвар төлөгч биелүүлэх үүрэгтэй.

2. Татварын алба, байцаагч нь Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дэх хэсгийн 1-4-т заасан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх, татвар төлөгч болон бусад этгээдийг дуудан ирүүлэхэд мэдэгдэл бичнэ. Мэдэгдэлд түүнийг бичсэн он, сар, өдөр, Татварын алба, байцаагчийн нэр, шаардлага биелүүлэх хугацаа, гардуулсан он, сар, өдрийг тусгана.

3. Татварын алба, байцаагч нь татвар төлөгчид татварын хууль тогтоомжийн дагуу ногдох татварыг тодорхойлох, Татварын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хариуцлага хүлээлгэхэд акт үйлдэнэ. Актд түүнийг бичсэн он, сар, өдөр, Татварын алба, байцаагчийн нэр, зөрчлийн тухай тэмдэглэл, шийдвэрлэсэн үндэслэл, гардуулсан он, сар, өдрийг тусгана.

4.Татварын алба, байцаагч нь татварын хууль тогтоомжийг зорчиход нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулах зорилгоор шаардлага бичнэ. Шаардлагад түүнийг бичсэн он, сар, өдөр, Татварын алба, байцаагчийн нэр, зөрчлийн тухай тэмдэглэл, зөрчил гарахад нөлөөлсөн нөхцөл, шалтгааныг арилгаж харну өгөх хугацаа, гардуулсан он, сар, өдрийг тусгана.

5.Татвар төлөгчийн хугацаандаа төлөөгүй болон жишгээр ногдуулсан татварын ногдлыг төлүүдэхээр мэдэгдэх хуудас бичнэ. Мэдэгдэх хуудсыг татвар төлөгчид гардуулах бол энэ хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, татвар төлөгчийн харилцагч банкинд өгөх бол энэ хуулийн 23 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу уг хуудсыг үйлднэ.

6. Цалин хөлс, бусад орлогоос татварын төлбөр гаргуулах бол татвар төлөгчид орлого олгож аж ахуйн нэгж, байгууллагад төлбөрийн хуудас бичнэ. Төлбөрийн хуудсанд татварын төлбөрийг хүлээн авах газрын нэр, хаяг, бичсэн он, сар, өдөр, Татварын алба, байцаагчийн нэр, татвар төлөгчийн хаяг, төлөх татварын хэмжээ, гардуулсан он, сар, өдөр, харну мэдэгдэх хугацааг тусгана.

7.Татварын алба, байцаагчийн мэдэгдэл, акт, шаардлага, мэдэгдэх болон төлбөрийн хуудсыг татвар төлөгчид биечлэн гардуулсан буюу тэдгээрийн оршин байгаа эсхүл ажиллаж байгаа газрын хаягаар шуудангаар хүргүүлснийг дээрх мэдэгдэл, акт, шаардлага, мэдэгдэх болон төлбөрийн хуудсыг юухих татвар төлөгчид өгсөнд тооцно. Оршин байгаа буюу ажиллаж байгаа газрын хаяг нь хуулийн этгээд буюу иргэний бүртгэлийг хөтлөх байгууллагад хамгийн сүүлд бүртгүүлсэн хаяг байна.

8 дугаар зүйл.Татвартай холбогдсон баримт бүрдүүлэх, бүртгэл хөтлөх, хадгалах

1.Татвар төлөгч нь хууль тогтоомжийн дагуу татвар ногдох гүйл, төлөх татварын хэмжээг тодорхойлохтой холбогдсон баримтыг бүрдүүлж, аж ахуйн нэгж, байгууллагын тухайд илтгэл бодох бүртгэл, иргэний тухайд энгийн бүртгэл төгөцнө.

2.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан баримт бичгийг гадвал эл дээр үйлдсэн бол татвар төлөгч түүнийг монгол хэл дээр ирчуулж өгөх үүрэг хүлээнэ. Ийнхүү оруулахтай холбогдсон ардлыг татвар төлөгч харуцна.

3.Татвар төлөгч болон түүний баримтыг бүрдүүлэх, бүртгэл хөтлөх үүрэг хүлээсэн этгээд нь уг баримт, бүртгэлийг татвар төлөх хөөн хэлэлцэх хугацаа дуустал Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хадгална.

9 дүгээр зүйл.Татварын тайлан, орлого, татвар тодорхойлох хуудсыг бөглөх, тушаах

1.Татвар төлөгч татварын тайлан, орлого, татвар тодорхойлох хуудас /цаашид «татварын тайлан» гэх/-ыг хуулиар тогтоосон хугацаанд, батлагдсан загвар, эвэрин дагуу бөглөх, харьяалсан Татварын албанд тушаана.

2.Хууль тогтоомжийн дагуу татварын чөлөөлөлт, хөнгөлөлтөд хамаарагдах татвар төлөгч нь татварын тайлан тушаах үүргээс чөлөөлөгдөхгүй бөгөөд түүнд татварын хөнгөлөлт үзүүлэх, татвараас чөлөөлөх эсэхийг татварын энэхүү тайланг үндэслэн шийдвэрлэнэ.

3.Татварын тайланд аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх баригч болон татвар төлөгч иргэн, эсхүл түүний хууль ёсон төлөөлөгч гарин үсэг зурна.

4.Татвар төлөгчийн татварын тайланг гаргасан буюу гаргахад оролцсон этгээд татварын тайланд мөн гарин үсэг зурна. Хариуцсан үүргийнхээ дагуу татварын тайланг гаргахад хэд хэдэн албан тушаалтан оролцдог бол татварын тайланд ерөнхий, ахлах нягтлан бодогч, татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч гарин үсэг зурна.

5.Татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч Татварын албанд бүртгүүлэн, шалгалт өгсөн байна. Татварын нэг итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч хэд хэдэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын татварын тооцоог хийхэд оролцож болно.

6.Татвар ногдох зүйлийг бусдад шилжүүлсэн аливаа этгээд нь энэ тухай баримтыг уг зүйлийг шилжүүлэн авсан этгээдэд тухай бүр, Татварын албанд шаардсан үед гаргаж өгөх үүрэг хүлээнэ.

10 дугаар зүйл.Татварын алба мэдээ, баримт цуглуулах

1.Татварын улсын байцаагч нь Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1, 2, 3-т заасан үйл ажиллагааг явуулж, татвар төлөгчийн татварын үүргийг тодорхойлох, татвар хураахтай холбогдсон мэдээ, баримт цуглуулахдаа дараахь журмыг баримтална:

1/татварын улсын байцаагчийн үнэмлэхээ үзүүлж, үйл ажиллагааныхаа зорилгыг тайлбарлах;

2/аливаа баримт, мэдээ, материалыг түр хугацаагаар хураан авах, хуулбарлахдаа хөндлөнгийн гэрчийг байлцуулан тэмдэглэл үйлдэж, тэднээр гарин үсгийг зуруулах;

3/нотолгооны чанартай бичиг баримтын гэрэл зургийг авах, дүрс бичлэг хийх;

4/тайлбар, лавлагааг бичгээр гаргуулах, эсхүл тэмдэглэл үйлдэж, холбогдох этгээдээр гарин үсэг зуруулах;

5/татвар төлөгчийн татварын үүргийг тодорхойлох, татвар хураахтай холбогдсон мэдээ, баримтыг татвар төлөгч болон холбогдох этгээдээс шаардах.

2.Татварын улсын байцаагч шаардлагатай мэдээ, баримтыг хуулбарлан авахдаа бусдын техник хэрэгслийг ашигласан бол ашигласны хөлсийг зах зээлийн үнээр, эсхүл харилцан тохиролцсон үнээр төлнө.

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

11 дүгээр зүйл. Байр, агуулахад нэвтрэн орох зурал

1.Татварын улсын байцаагч Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4-т заасан эрлого олох зориулалтаар ашиглаж байгаа, эсхүл татвар ногдох зүйл болон татварын үйл ажиллагаа явуулахад шаардлагатай мэдээ, судалгаа, бусад холбогдох баримт бичгийг хадгалж байгаа татвар төлөгчийн нэвтрэн орохыг хуулиар хориглоогүй аливаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээний болон албан байр, агуулах, зоринд урьдчилан мэдэгдэхгүйгээр нэвтрэн орж шаардлагатай ажиллагааг явуулна.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

2.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалт нь гадаад орны дипломат болон консулын газар, олон улсын байгууллагын төлөөлөгчийн газрын дипломат эрх бүхий албан тусмаалтн ажлын байр, агуулахад хамаарахгүй.

12 дугаар зүйл. Үзлэг хийх зурал

1.Татварын улсын байцаагч нь татвар төлөгчийн татварын үүргийг тодорхойлох, татвар хураах зорилгоор Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4-т заасны дагуу үзлэг хийхдээ дараахь урмыг баримтална:

1/үзлэг хийхэд хөндлөнгийн гэрч байлцуулна;

2/үзлэг хийх ажиллагаанд үзлэгт хамрагдах байгаа байр, агуулах, хадгалах, тээвэрлэх, зөөвөрлөх сав хэрэгсэл эзэмшигч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хэрэв боломжгүй бол зохих нутгийн захиргааны төлөөлөгчийг байлцуулна. Үзлэг хийхэд шаардлагатай бол хувийн сонирхолгүй, холбогдох мэргэжилтэнг урьж оролцуулж болно;

3/үзлэг явуулсан тухай тэмдэглэл үйлдэнэ. Үзлэг хийхэд оролцсон, байлцсан бүх хүмүүс тэмдэглэлд гарин үсэг зурна. Үзлэгт оролцогчид, байлцсан хүмүүс гарин үсэг зурахаас татгалзвал энэ тухай шалтгааныг тайлбарлах бололцоо олгож тайлбарыг тэмдэглэлд бичнэ.

2.Үзлэгт хамрагдах зүйл нь хэний эзэмшилд байгаагаас үл хамаарч үзлэгийг хийнэ.

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

13 дугаар зүйл. Тооллого явуулах журам

Татварын улсын байцаагч татвар төлөгчийн татварын үүргийг тодорхойлох зорилгоор Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4-т заасны дагуу тооллого хийхдээ дараах журмыг баримтална:

1/бараа, эд хөрөнгө, бэлэн мөнгө, үнэт цаасны тооллогыг татвар төлөгч буюу түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хэрэв боломжгүй бол тухайн нутгийн захиргааны байгууллагын төлөөлөгчийг байлцуулан хийх тооллогын бүртгэл, тэмдэглэл үйлдэнэ;

2/тооллогын бүртгэл, тэмдэглэлд тооллого явуулсан татварын байцаагч, татвар төлөгч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч гарин үсэг зурна. Татвар төлөгч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч тооллогын бүртгэлд гарин үсэг зурахаас татгалзвал энэ тухай шалтгааныг тайлбарлах бололцоо олгож тэмдэглэл үйлдэн тооллогын бүртгэлд хавсаргана.

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

14 дүгээр зүйл. Амлын зураг авалт хийх журам

Татварын улсын байцаагч Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 4-т заасны дагуу ажлын зураг авалт хийхдээ дараах журмыг баримтална:

1/татвар төлөгчийн зөвхөн төлбөл зохих татварын хэмжээг тодорхойлох, үйлдээрлэн, үйлчилгээний хэмжээ, зардлыг тогтоох зорилгоор амлын зураг авалт хийнэ;

2/ажлын зураг авалтыг татвар төлөгчид урьдчилан мэдэгдэх буюу мэдэгдэхгүйгээр хийж болно. Ажлын зураг авалт хийх тухай урьдчилан мэдэгдсэн тохиолдолд уг үйл ажиллагаанд татвар төлөгчийг, урьдчилан мэдэгдээгүй тохиолдолд хөндлөнгийн гэрчийг оролцуулж болно;

3/ажлын зураг авалтад төрөл бүрийн хэмжих сэрэгсэл ашиглаж холбогдох мэргэжилтэн оролцуулж болно;

4/татварын улсын байцаагч ажлын зураг авалтын тэмдэглэл, тооцоог хөтөлж, оролцсон этгээдүүд гарын үсэг зурна. Ажлын зураг авалтад оролцсон аливаа этгээд тэмдэглэлд гарын үсэг зурахаас татгалзвал нэз тухай тайлбарыг тэмдэглэлд бичнэ.

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн туулиар өөрчлөлт орсон/.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

**Төлбөл зохих татварын ногдлыг тодорхойлох,
бүртгэх, барагдуулах**

**15 дугаар зүйл. Татварын ногдлыг тодорхойлох,
хянан шалгах**

1. Татвар төлөгч холбогдох баримт, бүртгэлд үндсэн татварын ногдлоо өөрөө тодорхойлон татварын айланд тусгана. Татвар төлөгч татварын ногдлыг уруу тодорхойлсон гэж үзвэл Татварын алба, байцаагч шалган тогтооно.

2. Татвар төлөгч хуульд заасан хугацаанд татварын айланг тушаагаагүй буюу тушаасан боловч түүнд атварын ногдлыг тусгаагүй бол Татварын алба, айцаагч өөрт байгаа мэдээ, баримтад тулгуурлан одорхойлох, шалгах, жиггээр ногдуулах үндсэн дээр атварын ногдлыг тодорхойлно.

3. Татварын алба, байцаагчийн татварын ногдлыг одорхойлох, хянан шалгах бүрэн эрх нь татвар төлөгч хэлэлцэх хугацаа дуустал хүчин төгөлдөр байна.

16 дугаар зүйл. Татварын ногдлыг бүртгэх

Хууль тогтоомжийн дагуу төлөхөөр тогтоогдсон татварын ногдол, төлөлтийн бүртгэлийг Татварын алба татвар төлөгч бүрээр хөтөлнө.

**17 дугаар зүйл. Татварын ногдлыг жиггээр
тодорхойлох**

1. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулж байгаа болон явуулж байсан нь нотлогдож байгаа боловч үйл ажиллагааныхаа баримтыг бүрдүүлээгүй, бүртгэл хөтлөөгүй буюу дутуу хөтөлсөн, эсхүл баримт бүртгэл, татварын тайланг гаргаж өгөөгүй тохиолдолд тухайн татвар төлөгчийн татварын ногдлыг Татварын алба хингээр тодорхойлно.

2. Татвар төлөгчтэй ойролцоо хүчин чадал, нөхцөл бүхий адилтгах үйлдвэрлэл, үйлчилгээг тухайн орон нутагт эрхэлж буй татвар төлөгч байгаа бол түүний, байхгүй бол ойролцоо орон нутагт орших хэд хэдэн татвар төлөгчийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хэмжээ, орлого зарлагын буюу бусад бодит тооцоонд үндэслэн татварын хэмжээг тогтоохыг татварын ногдлыг хингээр тодорхойлох гэнэ. Уг татвар төлөгч нь тухайн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг татвар ногдуулах хугацаанаас өмнөх дараалсан хоёр жилд явуулж байсан бол түүний тийнхүү үйлдвэрлэл үйлчилгээ явуулж байсантай холбогдох баримт, бүртгэл тооцоонд үндэслэн татварын ногдлыг тодорхойлж болно.

3. Татварын ногдлыг хингээр тодорхойлох татварын улсын байцаагчийг томилох, уг татварын хэмжээг тогтоох асуудлыг тухайн Татварын албаны даргын тушаалаар шийдвэрлэнэ.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-н өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

18 дугаар зүйл. Мэдэгдэх хуудас гардуулах

1. Татвар төлөгчийн хугацаандаа төлөөгүй татвар болон энэ хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэгт заасан журмаар Татварын албанаас тодорхойлох тогтоосон татварыг төлүүлэхээр дараахь агуулга бүхий мэдэгдэх хуудсыг татвар төлөгчид гардуулна:

1/татвар төлөгчийн овог, нэр;

2/татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаар;

3/мэдэгдэх хуудас бичсэн он, сар, өдөр;

4/татвар ногдох зүйл;

5/төлбөл зохих татварын хэмжээ;

6/мэдэгдэх хуудас гардуулснаас хойш ажлын 15 хоногт багтаан татварыг төлөх шаардлага;

7/татвар төлөх газар, хэлбэр;

8/Татварын ногдлыг тооцсон үндэслэл;

9/Татварын албанаас зайлсгүй гэж үзсэн бусад шаардлага.

2. Татварын ногдлыг төлөхгүйд хүрч болзошгүй тохиолдолд Татварын албаны дарга энэ зүйлийн 1 дэ

гэсгийн 6-д зааснаас богино хугацаанд татварыг төлүүлэхээр шийдэх болно.

19 дүгээр зүйл. Татварын өрийг барагдуулах дараалал

1. Хууль тогтоомжоор тогтоосон хугацаанд төлөөгүй татвар, хүү, торгуулийн өрийг дараахь дарааллаар барагдуулна:

1/ тухайн татварт ногдох хүү;

2/ торгууль;

3/ татварын үндсэн өр.

2. Дараахь тохиолдолд татварын төлбөрийн дарааллыг Татварын алба тусгайлан тогтооно:

1/ хэрэв татвар төлөгч тухайн төлбөрийг аль хугацааны ямар татварт хамаарахыг заагаагүй;

2/ эд хөрөнгө хураах замаар татварыг төлүүлж аймаа.

20 дугаар зүйл. Татвар төлөх хугацааг сунгах

1. Бодит шалтгааны улмаас татвар төлөх төлбөрийн адваргүй болж татвар төлөх хугацааг сунгуулах ухай татвар төлөгч бичгээр хүсэлт гаргаж, сунгасан угацаанд татвараа бүрэн төлөхөө нотолсон тохиолдолд Татварын албаны даргын тушаалаар татвар төлөх угацааг 60 хүртэл хоногоор нэг удаа сунгах болно.

2. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу татвар өлөх хугацааг сунгахаар бол хожимдуулсан татварыг өлөх хуваарь, хөрөнгийн эх үүсвэрийн тооцоо, үйлжиллагааны төлөвлөгөөг татвар төлөгчөөс гаргуулан авна.

3. Татвар төлөх хугацааг сунгасан тохиолдолд хугацаа сунгасныг үл харгалзан хуульд заасан хугацааг этэрсний хүү ногдуулна.

21 дүгээр зүйл. Татварыг суутган тооцох, эгүүлэн олгох

1. Татварын ерөнхий хуулийн 12 дугаар зүйлийн 5-д заасан татвар төлөгчийн эрхийг хэрэгжүүлэхийн тулд татварын алба татвар төлөгчийн илүү төлсөн татварыг араахь журмаар шийдвэрлэнэ:

1/ төлбөл зохих бусад суутган тооцох;

2/ татвар төлөгч зөвхөөрвөл дараагийн хугацаанд өлөх татварт суутган тооцох;

3/ эгүүлэн олгох.

2. Илүү төлсөн татварыг суутган тооцох бол энэ ухай Татварын алба татвар төлөгчид мэдэгдэнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Татвар хураах

22 дугаар зүйл. Төлөөгүй татварыг хураах

1. Татвар төлөгч татвар, хүү, торгуул /цаашид «татварын төлбөр» гэх/-ийг хууль тогтоомжид заасан хугацаанд төлөөгүй бол Татварын алба түүнийг төлүүлэх талаар дараахь ажиллагаа явуулна:

1/үл маргах журмаар төлүүлэх;

2/эд хөрөнгө, цалин хөлс, бусад орлогоос гаргуулах;

3/шүүхэд нэхэмжлэл гаргах.

2. Татвар төлөгчийн төлөх ёстой татварын төлбөрийг бүрэн гаргуулах зорилгоор энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үйл ажиллагааг давхар явуулж болно.

23 дугаар зүйл. Татварын төлбөрийг үл маргах журмаар төлүүлэх

1. Татварын төлбөрийг энэ хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалт болон 2 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хугацаанд төлөөгүй тохиолдолд татвар төлөгчийн харилцагч банкин дахь дансанд байгаа мөнгөн хөрөнгөнөөс татварын төлбөрийг үл маргах журмаар гаргуулна. Хэрэв татвар төлөгчийн харилцагч банкинд байгаа дансан дахь мөнгөн хөрөнгө нь татварын төлбөрийг төлөхөд хүрэлцэхгүй байвал уг данснаас төлөх шүүхийн шийдвэртэйгээс бусад зарлагын гүйлгээг бүрэн буюу хэсэгчлэн зогсоож дансны орлогоос төлбөрийг гаргуулан авна.

2. Татварын төлбөрийг үл маргах журмаар гаргуулах тухай татварын улсын байцаагчийн мэдэгдэх хуудсыг тухайн Татварын албаны дарга баталж, банкин байгууллагад огноо. Мэдэгдэх хуудсанд татварын төлбөр гаргуулах үндэслэл, түүний хэмжээ, зарлагын гүйлгээг бүрэн буюу хэсэгчлэн зогсоох хугацааны тухай заасан байна.

/Энэ хэсэгт 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/.

24 дүгээр зүйл. Татварын төлбөрийг татвар төлөгчийн эд хөрөнгө, цалин хөлс, бусад орлогоос гаргуулах

1. Татвар төлөгч энэ хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалт, 2 дахь хэсэг болон 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хугацаанд

татвараа төлөөгүй, энэ хуулийн 23 дугаар зүйлд заасны дагуу татварын төлбөрийг үл маргалдах журмаар төлүүлэх боломжгүй тохиолдолд Татварын алба татвар төлөгчтэй тохиролцож эд хөрөнгө, цалин хөлс, бусад орлогоос татварын төлбөрийг гаргуулна.

2. Татварын төлбөрийг эд хөрөнгө, цалин хөлс, бусад орлогоос төлөх тухай татвар төлөгчийн бичгээр өгсөн зөвшөөрлийн үндсэн дээр Татварын алба холбогдох шийдвэр гаргана.

25 дугаар зүйл. Татвар төлөгчийн цалин хөлс,
бусад орлогоос татварын төлбөр
гаргуулах

Энэ хуулийн 24 дүгээр зүйлд заасны дагуу татвар төлөгчийн цалин хөлс, бусад орлогоос татварын төлбөр гаргуулахдаа дараахь журмыг баримтална:

1/цалин хөлс, бусад орлогоос татварын төлбөрт суутгал хийлгүүлэхээр татвар төлөгчид орлого олгож байгаа буюу түүний ажиллаж байгаа үндсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагад төлбөрийн хуудас хүргүүлнэ;

2/аж ахуйн нэгж, байгууллага төлбөрийн хуудсыг хүлээн авмагц татвар төлөгчийн орлогоос зохих суутгалыг сар тутам хийж суутгал хийснээс хойш 3 хоногийн дотор уг мөнгийг төлбөрийн хуудсанд заасан дансанд шилжүүлнэ;

3/татварын төлбөрийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу цалин, орлогоос нь суутгал хийж байгаагаас бусад төлбөрийн өмнө суутгана;

4/татвар төлөгч ажлаас халагдвал аж ахуйн нэгж, байгууллага нь түүний халагдсан өдрөөс хойш 7 хоногийн дотор татварын төлбөрт суутгасан мөнгөний хэмжээ, хаана шилжсэнийг тэмдэглэж төлбөрийн хуудсыг Татварын албанд буцаана.

26 дугаар зүйл. Татвар төлөгчийн эд хөрөнгөөс
татварын төлбөр гаргуулах

1. Энэ хуулийн 24 дүгээр зүйлд заасны дагуу татвар төлөгчийн эд хөрөнгөөс татварын төлбөр гаргуулахдаа Татварын албаны даргын шийдвэрээр комисс томилно.

2. Эд хөрөнгөөс татварын төлбөр гаргуулах комисс дараахь үйл ажиллагаа явуулна:

1/татварын төлбөрт өгөх эд хөрөнгийн чанар, хэрэгцээ, элэгдсэн байдал, татвар төлөгчийн санал, эрэн нутгийн тухайн үеийн ханшийг харгалзан дуудлагын худалдаанд оруулах анхны үнийг тогтоож гэмдэглэл үйлдэнэ. Хөрөнгийн бүртгэлийг тэмдэглэлд тавсаргана;

2/татварын төлбөрт өгсөн эд хөрөнгийг дуудлагын худалдаагаар худалдана. Татвар төлөгч хүсвэл, түүнийг буюу түүний хууль ёсны төлөөлөгчийг дуудлагын худалдаанд байлцуулна;

3/дуудлагын худалдаагаар борлогдоогүй эд хөрөнгийг татвар төлөгчид буцаан олгоно;

4/дуудлагын худалдаагаар борлуулсан эд хөрөнгийн үнэ нь татварын төлбөр, дуудлагын худалдааны зардлаас давбал энэ хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасны дагуу шийдвэрлэж, тэмдэглэл үйлдэнэ;

5/дуудлагын худалдаагаар борлуулсан эд хөрөнгийн үнэ нь татварын төлбөрт хүрэлцэхгүй бол татвар төлөгч уг төлбөрийн үлдсэн хэсгийг барагдуулах үүргээс чөлөөлөгдөхгүй.

3.Эд хөрөнгийн дуудлагын худалдаанд оруулах анхны үнийг тогтооход мэргэжлийн байгууллага, хүмүүсийн туслалцаа авч болно.

27 дугаар зүйл.Татварын төлбөрийг гаргуулах тухай зүүхэд нэхэмжлэл гаргах

1.Энэ хуулийн 18 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалт, 2 дахь хэсэг болон 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хугацаанд татварын төлбөрийг татвар төлөгч төлөөгүй, уг төлбөрийг энэ хуулийн 24, 25 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу барагдуулах боломжгүй тохиолдолд Татварын алба татварын төлбөр гаргуулах тухай нэхэмжлэлийг зүүхэд гаргана.

Эүүх нэхэмжлэлийг хүлээн авч зохих хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.

2.Хэрэв татвар төлөгч татвараа төлөхөөс санаатайгаар зайлсхийсэн, энэ хуулийн 24 дүгээр зүйлд заасны дагуу тохиролцсон боловч татварын төлбөрт эд хөрөнгө гаргах ажиллагааг хүндэтгэн үзэх налтгаангүйгээр саатуулсан, татгалзсан бол Татварын алба татварын хэрэг бүртгэх ажиллагаа явуулж, хэргийг зохих журмын дагуу шийдвэрлүүлнэ.

Тавдугаар бүлэг

Татварын улсын байцаагчийн акт

28 дугаар зүйл. Татварын улсын байцаагчийн акт бичих үндэслэл

1. Татварын улсын байцаагч нь энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр акт бичнэ. Акт нь тэмдэглэх, тогтоох хэсгээс бүрдэнэ.

2.Татварын улсын байцаагчийн акт нь түүнийг татвар төлөгчид танилцуулсан өдрөөс эхлэн хүчин тогтолдор болно. Татварын улсын байцаагч татвар төлөгчид актыг танилцуулсан тухай тэмдэглэл үйлдэнэ.

3. Татварын улсын байцаагч актыг 3 хувь үйлдэж, 1 хувийг татвар төлөгчид өгч, 2 дахь хувийг хяналт, шалгалтын бичиг баримтад, 3 дахь хувийг татвар төлөгчийн хувийн хэрэгт хадгална.

29 дүгээр зүйл. Татварын улсын байцаагчийн актын биелэлтийг хангах

1. Татварын алба, татварын улсын байцаагчийн эрх, үүргийн хүрээнд биелэгдэхгүй байгаа актын талаар татварын улсын байцаагч хууль тогтоомжийн дагуу шүүхэд нэхэмжлэл гаргана.

2. Татварын улсын байцаагчийн актын биелэлтэд уг байцаагчийн харьяалах хэлтэс, тасгийн дарга, татварын улсын ахлах байцаагч болон тухайн татварын албаны дарга хяналт тавина.

30 дугаар зүйл. Татварын улсын байцаагчийн актыг өөрчлөх, хүчингүй болгох

Татварын улсын байцаагчийн актыг үндэслэлгүй гэж үзвэл тухайн татварын албаны даргын тушаалаар уг актыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгоно.

/Энэ бүлгийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

Бусад этгээдийн үүрэг

31 дүгээр зүйл. Татварын үйл ажиллагааны талаар банкны хүлээх үүрэг

Банк, санхүүгийн бусад байгууллага татварын үйл ажиллагаатай холбогдох асуудлаар дараахь үүрэг хүлээнэ:

1/татвар төлөгчийн тооцооны болон бусад данс /цаашид «данс» гэх/-ыг Мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, банкны зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу гэсэн тухайгаа ажлын 10 хоногийн дотор Татварын албанд мэдэгдэх;

2/дансан дахь мөнгөн хөрөнгөөсөө татварын төлбөр хийх тухай татвар төлөгчийн болон, үл маргалдах журмаар татвар, хүү, оргууль төлүүлэх тухай Татварын албаны шийдвэрийг хуульд заасны дагуу эхний ээлжинд шилжүүлэх ёстой төлбөрөөс бусад өхөөлдөлд банк, санхүүгийн байгууллага, түүнчлэн бусад тээлдэгч, гэхэмжлэгчид төлөх төлбөрөөс өмнө биелүүлэх.

Энд заасны дагуу татварын төлбөрийг гүйцэтгэхэд Монгол хадгаламж, төлбөр тооцоо, банкны тээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг хамаарахгүй.

3/Татварын ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4 дэх заалтад заасны дагуу тогтоосон хугацаанд татвар төлөөгүй аж ахуйн нэгж, байгууллагын банкин дахь харилцах дансны зарлагын гүйлгээг татвараа төлж дуустал түр зогсоох тухай Татварын албаны шийдвэрийг хэрэгжүүлэх.

32 дугаар зүйл.Цагдаагийн байгууллагын үүрэг

1.Татварын алба, байцаагчаас татвар төлөгчийн байр, агуулахад нэвтрэн орох болон шалгалт, тооллого, үлзэг явуулах үйл ажиллагааг хүч хэрэглэх буюу зохион байгуулалттайгаар саатуулсан, эсэргүүцсэн тохиолдолд цагдаагийн байгууллага шаардлагатай туслалцаа үзүүлж, уг үйл ажиллагааг явуулах бололцоог хангана.

2.Цагдаагийн байгууллага нь Монгол улсын иргэн, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүмүүсийг татвар төлөгчөөр бүртгэх, хаягийг нь тодруулахтай холбогдсон хувь хүний нууцад үл хамаарах өөрт байгаа мэдээ, судалгааг Татварын албаны хүсэлтээр гаргаж өгнө.

33 дугаар зүйл.Бусад этгээдийн үүрэг

1.Хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах болон төрийн байгууллага, албан тушаалтан үйл ажиллагааныхаа явцад илрүүлсэн татварын хууль тогтоомжийг зөрчсөн тухай мэдээллийг Татварын албанд шилжүүлж өгөх үүрэгтэй.

2.Гаалийн байгууллага нь гаалийн мэдүүлэгт татвар төлөгчийн бүртгэлийн дугаарыг тусгаж байгаа эсэхийг хянаж, татвар төлөгчийн экспорт, импортын үйл ажиллагаатай холбогдсон мэдээллийг Татварын албаны хүсэлтээр гарган өгч байна.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ

Бусад зүйл

34 дүгээр зүйл.Хүү, торгууль ногдуулах, төлүүлэх журам

1.Татварыг хугацаанд нь төлөөгүй тохиолдолд татвар төлөхөөр хуульд заасан өдрөөс татвар төлсөн өдрийг хүртэлх хугацаанд хүү ногдуулна.

2.Татварын албаны буруугаар илүү төлөгдсөн татварыг буцаан олгох бол татварыг төсөвт төлсөн өдрөөс эгүүлэн олгосон өдрийг хүртэлх хугацаанд буцаасан татварын дүнгээс бодож өдөр тутам 0,3 хувийн хүү төлнө. Энэ хүүг төсвөөс гаргана.

35 дугаар зүйл. Гомдлыг захиргааны журмаар шийдвэрлэх

1. Татварын үйл ажиллагаатай холбоотой татвар төлөгчийн омдлыг захиргааны журмаар шийдвэрлэхэд энэ хууль болон атварын хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол Иргэдээс төрийн айгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуулийг дагаж мөрднө.

2. Татварын үйл ажиллагаатай холбоотой татварын улсын айцаагчийн шийдвэрийн талаархи татвар төлөгчийн гомдлыг араахь журмаар хүлээн авч шийдвэрлэнэ:

1/ татварын улсын байцаагчийн шийдвэртэй холбоотой гомдлыг ухайн байцаагчийн ажилладаг буюу игууд харьцдаг Татварын албанд;

2/ Татварын албаны шийдвэрийн талаархи гомдлыг түүний дээд татны Татварын албанд;

3/ татвар төлөгч шаардлагатай гэж үзвэл гомдлоо Татварын дээд татны аль ч албанд;

4/ Энэ заалтыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар үчингүй болсонд тооцсон/.

/Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт хэсн/

36 дугаар зүйл. Шүүхэд гомдол гаргах

Татвар төлөгч Татварын албанаас гаргасан аливаа шийдвэрийн талаархи гомдлоо шүүхэд гаргах эрхтэй.

37 дугаар зүйл. Эд хөрөнгө битүүмжлэх

Татварын алба, байцаагч татвар төлөгчийн эд хөрөнгө, мөнгө, ирмт, бүртгэл, байр, агуулах /шашина "эд хөрөнгө" гэх/-ыг дараахь идэвхлэл, хугацаагаар битүүмжилж болно:

1/ татварын шалгалт, тооллого, үзлэг явуулахтай холбогдуулан дээр ажиллагааг хийж, дүгнэлт, шийдвэр гаргах хүртэлх хугацаанд;

2/ эд хөрөнгийг нуух, бусдал шилжүүлж болзошгүй тухай идэвхлэл байгаа бол түүнийг магадлан шалгаж дуусах хүртэлх хугацаанд;

3/ Татварын Ерөнхий хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн дахь заалтын а, б, в, г, е-д заасны дагуу шүүхэд нэхэмжлэл, гомдол гаргах үед баримт, бүртгэл, хуурамч буюу хүчингүй гэрээ, хэлцэл, өнгө, эд хөрөнгийг хамгаалах шаардлагатай бол нэхэмжлэлийг гүхэд хүргүүлэх хүртэлх хугацаанд.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/.

38 дугаар зүйл. Эд хөрөнгө битүүмжлэх журам

1. Эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагааг тооллого, үзлэг, шалгалт дээр томилогдсон болон шүүхэд нэхэмжлэл, гомдол гаргаж байгаа татварын улсын байцаагч гүйцэтгэнэ.

2.Эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагаа явуулахад татвар төлөгч эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, хэрэв боломжгүй бол тухайн нутгийн захиргааны байгууллагын төлөөлөгчийг байлцуулна.

3. Эд хөрөнгийг битүүмжилсэн тухай татварын улсын байцааг акт, тэмдэглэл үйлдэнэ. Тэмдэглэлд эд хөрөнгийн хэлбэр, хэмжээ, чанар, тоо, өнгө, шинж тэмдгийг тусгана. Актд эд хөрөнгийг битүүмжилсэн үндэслэл, хугацааг заана.

4. Эд хөрөнгийг битүүмжлэхэд хөндлөнгийн гэрчийг байлцуулна. Хөндлөнгийн гэрч эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагааны бүх үй явцыг нотлох үүрэг хүлээх бөгөөд уг ажиллагаанд түүний оролцуулсан тухай тэмдэглэлд гарын үсэг зурна.

5.Битүүмжилсэн эд хөрөнгийг лацаах буюу ломбодож эзэмшигч нь хариуцуулан өгнө.

6.Эзэмшигч нь түүнд хариуцуулан өгсөн эд хөрөнгийг бүрэн бүтэн байлгах, татварын албаны зөвшөөрөлгүйгээр дац, ломбо түгжээг хөдөлгөх, битүүмжилсэн эд хөрөнгийг үрэгдүүлэх, бусда худалдах, шилжүүлэхгүй байх үүрэгтэй.

Эзэмшигч үүргээ биелүүлдэггүй тохиолдолд зохих хуул тогтоомжийн дагуу хүлээлгэх хариуцлагын талаар татварын улсын байцаагч түүнд тайлбарлаж, энэ тухай тэмдэглэлд тусга эзэмшигчээр гарын үсэг зуруулна.

*/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/
39 дүгээр зүйл. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа эрхлэх
үйл ажиллагааг түр зогсоох*

1.Татварын ногалыг тодорхойлох хяналт шалгалтын явцад хуул тогтоомж ноцтой зөрчсөн нь тогтооговол татвар төлөгчий үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа эрхлэх үйл ажиллагааг татварын алба уг зөрчил болон түүнд нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөлийг арилга шийдвэрлэх хүртэлх хугацаанд түр зогсоож болно.

2.Татвар төлөгч буюу түүний хууль ёсны төлөөлөгч энэ хуулийн 37,38 дугаар зүйл, энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үйл ажиллагаата холбогдсон гомдлоо татварын албаны удирдах дээд байгууллааг шүүхэд гаргаж болно.

/Энэ зүйлийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиа нэмсэн/.

40 дүгээр зүйл.Хүлээлгэх хариуцлага

/Энэ зүйлийн дугаарыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "37" байсныг " 40" болгон өөрчилсөн/.

1.Татвар ногдуулалт, төлөлтөд хяналт тавих, татвар хура тухай хууль зөрчсөн дараахь иргэн, албан тушаалтанд эрүүтн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол татварын улсын байцаагч д дурдсан захиргааны шийтгэл ногдуулна:

1/энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэгт заасны дагуу тогтоосон хугацаанд Татварын албанд бүртгүүлээгүй иргэнийг 3000-5000, албан тушаалтныг 60000-150000 төгрөгөөр торгох;

2/энэ хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, 6, 25 дугаар зүйлийн 4, 31 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт, 32 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 33 дугаар зүйлд заасан татварын тайлан, Татварын албанд гаргаж өгөх зусад мэдээ баримтыг хугацаанд нь гаргаж өгөөгүй холбогдох албан тушаалтан, иргэнийг 1000-20000 төгрөгөөр торгох;

3/энэ хуулийн 3 дугаар зүйлийн 5, 5 дугаар зүйлийн 5, 6, 7 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 2, 31 дүгээр зүйлийн 2, 3 дахь заалтад заасныг зөрчсөн албан тушаалтныг 30000-150000 төгрөгөөр торгох;

4/татварын хяналт шалгалтад саад учруулсан аливаа иргэн, албан тушаалтныг 10000-150000 төгрөгөөр торгох.

Татварын хяналт шалгалтад саад учруулсан гэдэг ойлголтод дараахь үйлдлийг хамруулна:

а/Татварын алба, байцаагчаас өгсөн мэдэгдэл, акт, мэдэгдэх юлон төлбөрийн хуудас, шаардлагыг хугацаанд нь биелүүлээгүй;

б/Татварын алба, байцаагчаас шаардсан өөрт байгаа мэдээ, баримтыг гаргаж өгөөгүй;

в/татварын улсын байцаагч, эрх олгогдсон албан тушаалтныг айр, агуулахад нэвтрэн ороход саад учруулсан;

г/татварын улсын байцаагч, эрх олгогдсон албан тушаалтнаас баримт, бүртгэлд шалгалт хийх, эд хөрөнгө, мөнгө тоолох, ажлын ураг авалт, үзлэг хийхэд саад учруулсан;

д/эрх бүхий албан тушаалтнаас Татварын алба, байцаагчид албан үүргээ биелүүлэхэд нь дарамт, шахалт үзүүлсэн;

5/энэ хуулийн 8 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан журмыг эрчсөн албан тушаалтан, иргэнийг 50000-100000 төгрөгөөр торгох.

Энэ зүйлд 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан.

41 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ зүйлийн дугаарыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуулиар "38" байсныг "40" болгон өөрчилсөн.

Энэ хуулийг 1996 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж ордоно.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 10-ны өдөр

Дугаар 22

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төслүүдийг буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Монгол Улсын Засгийн газраас 1997 оны 1 дүгээр сарын 10-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн "Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль", "Онцгой албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль"-ийн төслүүдийг буцаан авах тухай Засгийн газраас ирүүлсэн хүсэлтийг үндэслэн эдгээр хуулиудын төслийг хууль санаачлагчид буцаасугай.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 11-ний өдөр

Дугаар 23

Улаанбаатар
хот

**Сонгуулийн Ерөнхий хорооны бүрэлдэхүүний
бүрэн эрхийн хугацааг сунгах тухай**

1992 онд байгуулагдсан Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн Ерөнхий хорооны бүрэлдэхүүний бүрэн эрхийн хугацаа дуусч байгатай холбогдуулан Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн Ерөнхий хорооны бүрэлдэхүүний бүрэн эрхийн хугацааг Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1997 оны сонгуулийг хуулийн дагуу зохион байгуулж дуусах хүртээх хугацаанд сунгасугай.

2. Энэ тогтоолыг 1997 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрднө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 24

Улаанбаатар
хот

Импортын барааны гаалийн
албан татварын тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Импортын зарим нэрийн барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоолын 1-д дурдсанаас бусад импортын бүх төрлийн барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээг 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн тэг /0/ байхаар тогтоосугай.

3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Гаалийн татварын тухай" Улсын Бага Хурлын 1991 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн 45 дугаар тогтоол, "Гаалийн болон гаалийн тарифын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай" Улсын Их Хурлын 1996 оны 5 дугаар сарын 20-ны өдрийн 31 дүгээр тогтоолын 2 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

Монгол Улсын Их Хурлын
1997 оны 24 дүгээр тогтоолын
хавсралт

ИМПОРТЫН ЗАРИМ НЭРИЙН БАРААНЫ ГААЛИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ХУВЬ, ХЭМЖЭЭ

Уялдуулсан системийн код	Барааны бичиглэл	Импортын гаалийн татварын хувь хэмжээ
22.07	80 % буюу түүгээс дээш хэмжээний алкоголийн хатуулагтай этилийн хувиргаагүй спирт; ямарваа бусад хатуулагтай этилийн хувиргасан спирт ба бусад спирт	15
22.08	Этилийн спирт, алкоголийн хэмжээ нь 80%-иас бага, шинжийг нь өөрчлөөгүй алкоголийн хатуулагтай согтууруулах ундаа, ликёр болон спиртийн бусад төрлийн ундаа	15

Тайлбар: 20 хувиас доош спирт агуулсан ундаанд татвар ногдуулахгүй

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 25

Улаанбаатар
хот

Татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудыг баталсантай холбогдуулан авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай

Татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудыг баталсантай холбогдуулж Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Импортын барааны худалдааны албан татварыг нэмүү өртгийн албан татварын хэлбэрт шилжүүлэн мөрдүүлэх талаархи бэлтгэж ажил 1997 оны 12 дугаар сарын 1-ний дотор хангаж, холбогдо

нийдвэрийн төслийг боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн тэдгүүлэхийг Засгийн газар /М.Энхсайхан/-т даалгасугай.

ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 26

Улаанбаатар
хот

**Газрын төлбөрийн тухай хуулийг хэрэг-
жүүлэх зарим арга хэмжээний тухай**

Газрын төлбөрийн тухай хууль баталсантай холбогдуулан Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1997 оны 7-р сарын 1-ний өдөрт багтаан дараахь арга хэмжээг өч хэрэгжүүлэхийг Засгийн газар /М. Энхсайхан/-т даалгасугай:

1/Засгийн газар, яамдын газрын төлбөртэй холбогдсон нийдвэрийг Газрын төлбөрийн тухай хуульд нийцүүлэх;

2/газрын үнэлгээний тойрог, хот, тосгон, бусад суурины газрын нэлгээний зэрэглэл, газрын суурь үнэлгээ болон хуульд заасан язгаарт багтаан газрын төлбөрийн хэмжээг тогтоох, сум, үүргүүдийн газрыг үнэлгээний тойрог, зэрэглэлд хамрах хуваарийг атлах.

ДАРГА

Р. ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 25-ны өдөр

Дугаар 27

Улаанбаатар
хот

**Ерөнхийлөгчийн хоригийн
тухай**

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 13-аар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 31 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс тавьсан

хоригийг хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 26 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 13 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс тавьсан хоригийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

2. Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс тавьсан хоригийг хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй гэж үзсүгэй.

ДЭД ДАРГА

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 5 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Дугаар 29

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төслүүдийг буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Засгийн газраас 1997 оны 3 дугаар сарын 7-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн Архиалан согтуурахтай гэмцэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, түүнтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Захиргааны хариуцлагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг архиалан согтуурахтай гэмцэх оновчтой арга, тогтолцоо бүрдүүлж чаддаггүй байна гэсэн үндэслэлээр хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

ДАРГА

Р. ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 20-ны өдөр

Дугаар 44

Улаанбаатар
хот

**Л.Жавзмаад албан тушаалын зэрэг
дэв олгох тухай**

1. Төрийн албаны тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 16² дугаар зүйлийг үндэслэн Төрийн хянан шалгах хорооны дарга Лхамсүрэн овогтой Жавзмаад төрийн хяналтын тэргүүн түшээгийн тэргүүн зэрэг дэв олгосугай.

2. Энэ зарлигийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 1-нээс эхлэн мөрдөхөөр тогтоосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 45

Улаанбаатар
хот

**Гэндэнгийн Нямдоог элчин сайдын
үүрэгт ажлаас чөлөөлөх тухай**

Өөр ажилд томилогдсонтой нь холбогдуулан Гэндэнгийн Нямдоог Монгол Улсаас Их Британи, Умард Ирландын Нэгдсэн Вант Улсад зуугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт элчин сайдын үүрэгт ажлаас чөлөөлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 46

Улаанбаатар
хот

**Цэдэнжавын Сүхбаатарыг элчин
сайдаар томилгох тухай**

Монгол Улсаас Их Британи, Умард Ирландын Нэгдсэн Вант Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт элчин сайдаар Цэдэнжавын Сүхбаатарыг тохоон томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Дугаар 48

Улаанбаатар
хот

**Д.Чилхаажавт Монгол Улсын урлагийн
гавьяат зүтгэлтэн цол олгох тухай**

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагад 40 шахам жил үр бүтээлтэй ажиллаж монголын олон ястны аж байдал, зан заншлыг тусгасан хэдэн зуун бүжиг, бүжгийн цомнолыг ардын болон сонгодог бүжгийн хэлбэрээр мэргэжлийн өндөр ур чадвар гарган найруулан дэглэж дотоод, гадаадын үзэгчдийн хүртээл болгож сурталчлах, бүжигчдийн залгамж халааг бэлтгэх зэргээр монголын бүжгийн урлагийн сан хөмрөгт оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Хөвсгөл аймгийн Хөгжимт жүжгийн хүрээлэнгийн бүжгийн багш Дэжидийн Чилхаажавт Монгол Улсын урлагийн гавьяат зүтгэлтэн цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Дугаар 51

Улаанбаатар
хот

**Н.Норовбанзадал Монгол Улсын
Хөдөлмөрийн баатар цол олгох
тухай**

Монголын үндэсний урлагийн сонгодог төрөл-уртын дуу дуулах рга ухааныг гарамгай эзэмшин өөрийн орны болон гадаадын түмэн олон үзэгчдийн бишрэл хүндэтгэлийг хүлээж үндэснийхээ урлаг оёлыг дэлхий дахинд түгээн сурталчлахад үнэтэй хувь нэмэр оруулахын зэрэгцээ ардын дууны урлагийн урын санг баяжуулан өгжүүлэх, залгамж хойч үеийнхэнд өвлүүлэн үлдээх талаар олон жил р бүтээлтэй хөдөлмөрлөж буй гавьяаг нь үнэлж Улсын ардын дуу үжгийн чуулгын дуучин Намжилын Норовбанзадал Монгол Улсын Хөдөлмөрийн баатар цол олгож, Сүхбаатарын одон, "Алтан соёмбо" эмдгээр шагнасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Дугаар 55

Улаанбаатар
хот

**Япон улсын зарим уран бүтээлчийг
"Найрамдал" медалар шагнах
тухай**

"Монголын эзэнт гүрэн" телевизийн олон ангит баримтат кино тээж Монгол улс, түүний түүхийг дэлхий дахинаа сурталчлан ниулахад оруулсан дорвитой хувь нэмрийг нь үнэлж Япон Улсын "Эйч Кэй" телевизийн компанийн кино найруулагч Такаши Йоуз, Ганжи Это, Томахицэ Терай, зураглаач Жуничи Накао, уран тээлч Акира Сода нарыг "Найрамдал" медалар тус тус шагнасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 3 дугаар
сарын 29-ний өдөр

Дугаар 58

Улаанбаатар
хот

**П.Нямхүүг Цэргийн гавьяаны улаан
тугийн олонгоор шагнах
тухай**

Эх орныхоо тусгаар тогтнол, бүрэн бүтэн байдлыг сахин хамгаалах үйл хэрэгт оруулсан гавьяаг нь үнэлж Ардын хувьсгалын партизан Пэлжээгийн Нямхүүг Цэргийн гавьяаны улаан тугийн олонгоор шагнасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 8-ны өдөр

Дугаар 59

Улаанбаатар
хот

**Чингис хааны дурсгалын цогцолбор
байгуулах тухай**

1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3-т заасныг үндэслэн Засгийн газарт чиглэл болгон зарлиг буулгах нь:

а/Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах төслийг 1997 онд багтаан сонгон шалгаруулж, уг цогцолборын байршлыг тогтоох арга хэмжээ авсугай;

б/төр, олон нийт, иргэдийн санаачилгыг дэмжин хөрөнгийн зүүсвэрийг хуримтлуулах үндсэн дээр Чингис хааны дурсгалын цогцолборын эхний хэсгийг 2000 онд багтаан дуусгах арга хэмжээ авсугай.

2. Энэ зарлиг гарсантай холбогдуулан "Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах тухай" БНМАУ-ын Ерөнхийлөгчийн 1991 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 239 дүгээр зарлигийг хүчингү болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 14-ний өдөр

Дугаар 64

Улаанбаатар
хот

**Д.Бандид Монгол Улсын спортын
гавьяат дасгалжуулагч цол олгох
тухай**

Боксын дасгалжуулагчаар олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж дасгалжуулсан баг, тамирчдаа улсын болон тив дэлхийн чанартай эмцээнүүдэд тогтмол амжилттай оролцуулах, спортын зэрэг, цолтой тамирчид олныг бэлтгэх зэргээр боксын спортыг хөгжүүлэхэд оруулж айнаа хувь нэмрийг нь үнэлж Уул уурхайн баяжуулах "Эрдэнэт" йлдвэрийн "Хан гарьд" спорт клубийн боксын дасгалжуулагч Дамдинжавын Бандид Монгол Улсын спортын гавьяат дасгалжуулагч цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 19-ний өдөр

Дугаар 66

Улаанбаатар
хот

**Ж.Цэрэнлэнгэдэд Монгол Улсын
хүний гавьяат эмч цол олгох тухай**

Эх барих эмэгтэйчүүдийн эмгээр 37 жил ажиллахдаа олон мянган рнийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг, эмчилгээнд камруулан 5900 гаруй гэд мээ засал хийж, хүндэрэлтэй 7100 гаруй эхнийг эсэн мэнд дэржуулж эмэгтэйчүүдэд зөвлөлтөө өгөх газар, жирэмсэн эхчүүдийн арах байр бий болгож эх нялхасын эрүүл мэндийг хамгаалах үйл үрэгт гарамгай хувь нэмэр оруулж, олон шилдэг эмч, эмнэлгийн килтан сургаж бэлтгэснийг нь үнэлж Дорноговь аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн төрөх тасгийн эрхлэгч, их эмч Жаламбын Цэрэнлэнгэдэд онгоо Улсын хүний гавьяат эмч цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 19-ний өдөр

Дугаар 67

Улаанбаатар
хот

Христоф Свинарскийг "Найрамдал"
медалнаар шагнах тухай

Олон улсын улаан загалмайн хороо, Монголын улаан загалмайн нийгэмлэгийн хамтын ажиллагааг гүнзгийрүүлэн хөгжүүлэхэд болон Монголын улаан загалмайн нийгэмлэгийн сургалт сурталчилгааны материаллаг баазыг сайжруулж боловсон хүчнийг сургаж бэлтгэхэд оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Олон улсын улаан загалмайн хорооны зүүн хойт Азийн төлөөлөгчдийн тэргүүн Христоф Свинарскийг "Найрамдал" медалнаар шагнасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 21-ний өдөр

Дугаар 68

Улаанбаатар
хот

Эмнэлгийн төлбөрт үйлчилгээний
талаар Засгийн газарт чиглэл
огөх тухай

Хүн амын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөл бололцоог аль болохоор хангаж эмнэлгийн үйлчилгээг сайжруулах нь засаг төрийн байгууллагуудын чухал үүрэг мөн билээ.

Засгийн газраас эмнэлгүүдэд төлбөрт үйлчилгээ нэвтрүүлэх арга хэмжээ авч байгаа нь зарчмын хувьд зүйтэй боловч "Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд, Сангийн сайдын хавсарсан тушаалаар эмнэлгийн зарим шинжилгээ, үйлчилгээний тарифыг батлахдаа хүн амын орлого, төлбөрийн чадварыг зөв харгалзахгүйгээр төлбөрийн хэмжээг өндөр тогтоосноос иргэдийг ихээхэн чирэгдүүлж, эмнэлгийн зарим үйлчилгээг авч чадахгүйд хүргэж болзошгүй байгааг хянан үзэх шаардлагатай байна.

Иймд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн гучин гуравдугаар зүйлийн эдүгээр хэсгийн 3 дахь заалтыг үндэслэн Засгийн газарт чиглэл элгэх нь:

1. "Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын хуулийг хэрэгжүүлэх зарим эгз хэмжээний тухай" Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд ангийн сайдын 1997 оны 3 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/104/91 ют тушаалын 2,3 дугаар хавсралтыг хүчингүй болгон, төлбөрт илчилгээ, үйлчилгээний жагсаалт, төлбөрийн хэмжээг хинан үзэж луруулах арга хэмжээг энэ оны 4 дүгээр сард багтаан авсугай;

2. Эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоог бүрдүүлж төлөвшүүлэх кил нэлээд бэрхшгээл, зөрчилтэй тулгарч байгаа ч гэсэн аажмаар нлдрэх хандлагатай болсныг харгалзан хувийн хэвцлийн эрүүл мндийн үйлчилгээний байгууллагуудыг уул тогтолцоонд хамруулж ррийн зүгээс дэмжих дэс дараатай арга хэмжээг авсугай;

3. Иргэний эрүүл мэндийн даатгаа, эмнэлгийн үйлчилгээний лээрхи хууль тогтоомжийг иргэд, эмч, эмнэлгийн ажилтнуудад йлбарлан таниулах ажлыг эрчимтэй зохион байгуулж, төлбөрт йлчилгээтэй холбогдон эмнэлгийн байгууллагуудад гарч буй зөрчил, тагдлыг арилгахыг даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХСАЙХАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 71

Улаанбаатар
хот

Зарим сүм хийдийг сэргээн
ажиллуулах тухай

Олон зуун жилийн турш монгол дахь бурханы шашны хурал мын гол газрын нэг байж Монгол туургатан хүндэтгэн шүтсээр эн Эрдэнэзуу хийдийг 1930-1940-аад оны үеийн ймэгдүүлэлтийн хэр салхи дайрч, сүм, дуган, шүтээнүүдийг нураан йгэж, дам хуврагуудыг устгаж үгүй болгосон гашуун үзэнийг эн санаж, эдүгээ энэхүү хийдийн ихэнх хэсгийг шашин номын й ажиллагаа явуулахад зориулахгүй харин музейн үзвэр болгон йглаж байгаад сүсэгтэн олон эмэгтэж буйг анхаарч, уул хийдийг йн байдлаар нь сэргээн ажиллуулах гэсэн санаартан олны урда

дараагийн хүсэлтийг ёсоор болгох нь зүйтэй гэж үзэж Монгол Улсын Засгийн газарт чиглэл болгох нь.

1. Өвөрхангай аймгийн Хархорин сумын нутаг дэвсгэрт байгаа Эрдэнэзуу музейг орон барилга, бусад холбогдох сан хөмрөгийнх нь хамт 1997 оны II улиралд багтаан шашны нийтийн өмчид шилжүүлж Эрдэнэзуу хийдийн эзэмшил, ашиглалтад өгөх арга хэмжээ авсугай.

2. Цаашид Эрдэнэзуу хийдийн нэгэн адлаар урьдын цагт олон түмний хоронго хүчээр бүтэж, бурханы шашны хурал номын газар байсан боловч хэлмэгдүүлэлтийн уршгаар улс хураан авч музей үзмэрийн шинж чанартай болгосон бусад томоохон сүм хийд барилга байгууламжийг одоо байгаа холбогдох сан хөмрөгийнх нь хамтаар шашны нийтийн өмчид шилжүүлэн тодорхой сүм хийдүүдийн эзэмшил, ашиглалтад тэдний хүсэлтийг үндэслэн өгөх арга хэмжээг дэс дараатай авсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХСАЙХАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1997 оны 4 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 72

Улаанбаатар
хот

С.Банзрагчид албан тушаалын
зэрэг дэв олгох тухай

1. Төрийн албаны тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 16² дугаар зүйлийн үндэслэн Төрийн хяналт шалгах хорооны ерөнхий нарийн бичгийн дарга Санж овогтой Банзрагчид төрийн хяналтын итгэмж түшээгийн тэргүүн зэрэг дэв олгосугай.

2. Энэ зарлигийг 1997 оны 4 дүгээр сарын 15-наас эхлэн мөрдөхөөр тогтоосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ1997 оны 4 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 73

Улаанбаатар
хотГ.Нямхүүг төрийн соёрхол хүртээх
зөвлөлийн гишүүнээр батлах
тухай

Төрийн соёрхол хүртээх зөвлөлийн саналыг үндэслэн Аргаах ухааны их сургуулийн клиникийн тов эмчлэлийн их эмч Монгол Улсын төрийн соёрхолт, хөдөлмөрийн баатар Гончигсэнгээ ологтой Нямхүүг Төрийн соёрхол хүртээх зөвлөлийн гишүүнээр баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

П.ОЧИРБАТ

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 2 дугаар
сарын 26-ны өдөр

Дугаар 74

Улаанбаатар
хот

Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийг тайлбарлах тухай

Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн заалты нэг мөр ойлгож, зөв хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ нь:

НЭГ. Бусдын малыг хулгайлан иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагад эд хөрөнгийн хохирол учруулах гэмт хэргийг Эрүүгийн хуулийн 123 дугаар зүйлд заасан "бусдын эд хөрөнгийг хулгайлж ашиглан шамшигдуулах" гэмт хэргээс ялган ойлгож, түүнтэй шийдвэртэй тэмцэл явуулан, гэм буруутай этгээдэд хуульд заасан ялыг шударгаар оногдуулж, учирсан хохирлыг шуурхай бодитой арилгах урьдчилсан нөхцлийг бүрдүүлж ажиллах нь бүх шатны шүүх шүүгчдийн нэг чухал зорилт мөн гэж үзсүгэй.

ХОЁР. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлд заасан "мал" гэдэг ойлголтод таван хошуу мал-тэмээ, адуу, үхэр, хонь, ямаа багта бөгөөд гэрийн тэжээвэр бусад амьтан хамаарахгүйг заасугай.

ГУРАВ. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн хүндрүүлэн үзэ зарим нөхцөл байдлыг дор дурьдсанаар тайлбарласугай:

1. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "энэ хэргийг давтан үйлдсэн" гэдэгт зөвхөн мал хулгайлсан гэм хэргийг хоёр буюу түүнээс дээш удаа үйлдсэнийг ойлгох бөгөөд гэм буруутай этгээдийн мал хулгайлах санаа зориг нь тус тусдаа үүсэ, төгссөн, үйлдэл бүр нь бие даасан гэмт хэргийн бүрэлдэхүү агуулсан, тухайн этгээд түрүүнийн үйлдэлдээ урьд нь шүүхэд шийтгүүлсэн, шийтгүүлээгүйн аль аль нь хамаарна. Тэгэхдээ урьд үйлдлээс сүүлчийн үйлдэл хүртэл Эрүүгийн хуулийн 44 дүгээр зүйлд заасан эрүүгийн хариуцлагад татаж болохгүй хугацаа, мөн хуулийн 5 дүгээр зүйлд заасан ял шийтгэлгүй болох хугацаа тус тус өнгөрөөгүй байвал зохино.

2. Бусдын малыг булаах, дээрэмдэх, залилан мэхлэх, үрэгдүүлэх албан тушаалын байдлаа урвуулж ашиглан шамшигдуулах, хууль мэхлэх, итгэл эвдэх, далайлган сүрдүүлэх аргаар үйлдсэн гэмт хэргийг Эрүүгийн хуулийн 124, 125, 127, 129, 130 дугаар зүйлийн агуулгад тохирохоор зүйлчлэх бөгөөд эдгээр нь мөн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн давтан үйлдэл болохгүй. Хэрэв гэм буруутай этгээд илгээх санаа зорилгоор эхлэл, төгсгөл нэгтэй нэг үйлдлээр, нэг дороос илгээх буюу хэд хэдэн хохирогчийн малыг хулгайлсан байвал энэ

ргэлжилсэн гэмт хэрэг болох бөгөөд түүнийг эрүүгийн хуулийн 123¹ үгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "давтан" үйлдэлд хамрауулахгүй.

3. "Хээлтэй эх мал" гэдэгт хээлтүүгэгт орсон буюу зохиомол эгаар үр тогтоосон өдрөөс эхлэн төлбөх хүртэл хугацаанд хээл тээж яаа малыг хамрауулан ойлгоно. Тухайн эх мал хээлтэй байсан эхнийг хохирогч, гэрчийн мэдүүлгийг үндэслэн тогтооно. Хэрэв аргаан үүссэнээс зайлшгүй шаардалага гарвал мал эмнэлгийн эргэжлийн шинжээч томилон клиникийн болон лабораторийн эгаар дүгнэлт гаргуулан тогтоож болно.

4. "Нялх толтэй эх мал" гэдэгт төл нь гарснаас хойш гадаад эчинд зохинон дасч, өвсөн тэжээлийг багаар идэж шингээн бие ан амьдрах чадвартай болсон боловч сүүн тэжээлийн үедээ байгаа сараас доош насны толтэй эх малыг ойлгоно. Нялх толнийн толгойн гол онцлог шинж нь эхний сүүгүйгээр дан өвсөн жээлээр биеэ даан амьдрах чадвартай болоогүй байна. Түүнчлэн эсэн, эсхүл жилбөггүй толлосон өөр эх малын нялх толнийг хөхүүлэн жээж байгаа эх малыг нялх толтэй гэж үзнэ.

5. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан "хохирогч амьдралын эх үүсвэрээсээ салсан" гэдэг нь шалин, тэтгэр, нөхөн олговор зэрэг амьдралын өөр эх үүсвэргүй, зөвхөн тухайн тлын ашиг шин амьжиргааны нь гол эх сурвалж болж байсан тлыг худгайлснаас хохирогч амьдралын эх үүсвэргүй болсныг илгоно. Хохирогч тухайн малыг алдсанаар амьдралын баталгаа нь дагдаж, амьжиргаа залгуулах бололцоогүй болсныг сум, дүүрэг роо, багийн засаг дарга, түүний тамгын газар, нийгмийн даалганы йгууллага, татварын албаны тодорхойлолт, улсын мал тооллогын ргэл хохирогч, гэрчийн мэдүүлэг зэргээр нотолсон байвал зохино.

6. Нийтэд учирсан гамшигт байдлыг далимдуулж мал худгайлах гнийг гал түймэр, усны үер, газар хөдлөөт, хүчтэй шуурга, ган, зуд, цас, бороо зэрэг байгалийн гамшиг тохиолдсон, тахал, гол лаварт бусад өвчин дэлгэрсэн, түүнчлэн ган, зуд болсны улмаас р аймаг, сумын нутагт огроор яваа зэрэг нөхцөл байдлаас хүмүүн анхаарал сарнисныг далимдуулан мал худгайлсныг ойлгоно.

7. "Машин механизм ашиглаж мал худгайлах" гэдэгт бусдын тлыг худгайлах үйлдэлээ хөнгөвчлөх, мал байгаа газарт түргэн очиж, цах, худгайлсан малаа тээвэрлэхэд өргөх, буудгах, түрэх тээвэрлэх рэг зориулалттай бүх төрлийн өөрөө явагч тээврийн хэрэгслэлийг илгээсныг хамрауулана. Мал худгайлахад ашигласан "машин ханизм" нь гэмт этгээдийн өөрийнх нь өмчлөлд байсан бөгөөд эд рийн баримтаар хураагдсан бол түүнийг хэрэгслийг Эрүүгийн тлийн 32-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу шүүх шийдвэрлэнэ.

8. "Айлын хотноос мал худгайлах" гэдэгт мал аж ахуй эрхлэх цөл байдалд тохируулан нутаглаж байгаа буюу отор, нүүдлээр в айлын (малчны) гаднах хэвтэр, хашла, сарлам, хороо, бууц,

түүнчлэн зайлшгүй шаардалагаар тусгайлан хотлуулсан гэгээрэл мал худгайлахыг ойлгоно. Харин бэлчээрээс буюу алдууд малыг худгайлсан нь үндэс хамгаалахгүй.

9. "Гойд ашигт шимт мал" гэдэгт биологи, аж ахуйн ашигтай али нэг буюу хэд хэдэн шинэ чанараараа тухайн үүдээр, омог, хэвшлийн мал сүргийн дотроос ашигт шимний онцгой давуу чанар, хамгийн өндөр үзүүлэлтээр шалгарсан, "Монгол Улсын малын удмын сан эрүүл мэндийг хамгаалах тухай хууль"-д зааснаар баталсан журмын дагуу сонгон шалгаруулж улсын бүртгэлд бүртгэн баталгаажуулж гэрчилгээ олгосон малыг хамгааруулж ойлгоно.

10. "Хурдан морь" гэдгийг улс, аймаг, сумын наадамд уралдаж бай шигнал авч байсан, нутаг усныхан нь хурдан болохыг нь хүлээж эвчээр мориог ойлгоно. "Жороо морь" гэдэгт нэг алхаандаа зүүн хоёр хөл, нөгөө алхамдаа баруун хоёр хөлийг зэрэг гишгэж сайвраас хурдан явдалтай мориог хамгааруулж ойлгоно. Тухайн морьт "хурдан", "жороо" болохыг орон нутгийн засаг даргын тамгын газрын тодорхойлолт, гэрчүүд, ялангуяа уначид, мэргэжилтэн, мориог хорхойтнуудын мэдүүлгээр, шаардлагатай бол туршилт хийсэн гэмдэгдэл зэргээр нотолсон байвал зохно.

11. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлд заасан гэмт хэргийн хүндэрүүлэн үзэх нөхцөл байдал болох хээлтэй болон нялх төлтэй эр мал, гойд ашигт шимт мал, хурдан, жороо морьт гэдгийг гэмт этгээд заавал мэдсэн байхыг шаардахгүй.

12. "Хохирогчийг тохуурхан даажигнаж мал худгайлах" нь хохирогчийг илтэд басамжлах, өс хонзон санах, агаархах малыг эрх хайлган зүдрээх, түүнчлэн биеийн эрүүл мэндийн болон хүн хүнийн бололцоогүйгээс малаа харнулах, харж хандах боломжгүй байсан зэрэг байдалыг далимдуулах зэргээр биеийн болон сэтгэл санааны хувьд зовоож зүдрээх сэдэлтээр мал худгайлсныг ойлгоно.

13. Эрүүгийн хуулийн 123¹ дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "урьдчилан тохиролцсон бүлэг этгээд", 4 дэх хэсэгт заасан "зохион байгуулалттай бүлэг этгээд" гэдгийг "Эрүүгийн хуулийн 3 дугаар бүлгийн зарим заалтыг практикт хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн 1994 оны 4 дүгээр сарын 19-ний өдрийн 13 дугаар тогтоолын 2 дэх хэсгийн 2 дугаар заалт, "Эрүүгийн хуулийн 16 дугаар зүйлийн практикт хэрэглэх тухай" 1994 оны 4 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 3 дугаар тогтоолд зааснаар ойлгож хэрэглэнэ.

14. "Онц аюултай гэмт хэргэн" гэдэгт Эрүүгийн хуулийн 2 дугаар зүйлд зааснаар шүүхийн таслан шийдвэрлэх тогтоолоор онц аюултай гэмт хэргэнээр тооцогдсон этгээдийг ойлгох бөгөөд тухай этгээд ийнхүү тооцогдсоны дараа мал худгайлах гэмт хэргийн үйлдсэн бол энэ зүйл, хэсэгт заасан хүндэрүүлэн нөхцөл байдал болно.

15 "Олон тооны мал хулгайлсан" гэдгийг нэг буюу хэд хэдэн удаагийн үйлдэлээр 8 бод, 25 бог буюу түүнээс дээш тооны мал хулгайлсныг ойлгоно. Гэм буруутай этгээд бод болон бог малын аль зэвгийг хулгайлсан бол энэ заалтын дагуу бодыг богод буюу богийн бодод шилжүүлэн тооцож болно.

Дөрөв. Энэ тогтоолын биелэлтээ хяналт тавьж ажиллахыг Дээд шүүхийн Эрүүгийн хэргийн танхим /Ч.Ганбат/-д үүрэг болгосугай.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Д.ДЭМБЭРЭЛЦЭРЭН

ШҮҮГЧ

Б.ДАНГААСҮРЭН

**МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН
ТОГТООЛ**

1997 оны 4 дүгээр
сарын 16-ны өдөр

Дугаар 146

Улаанбаатар
хот

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн
тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн
1 дэх хэсгийг тайлбарлах тухай

Монгол Улсын Дээд шүүхээс **ТОГТООХ** нь:

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг зор дурьдсанаар тайлбарласугай.

1. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан "Дуудлагын худалдааг хөтлөн явуулах өрийн өмчийн хорооны этгээд ..." гэдэгт Төрийн өмчийн хорооны эргэн тушаалаар томилогдсон төрийн өмчийн хорооны газар, этгэс, тасгийн дарга ахлах мэргэжилтэн, мэргэжилтэн нар, аймаг, нийслэлд Төрийн өмчийн хорооны даргын тушаалаар томилогдон ажиллаж байгаа төрийн өмчийн төлөөлөгчид түүнчлэн Төрийн өмчийн хороотой гэрээ байгуулан ажиллаж байгаа дуудлагын худалдаа эрхлэн явуулахаар дүрмэндээ зайж зөвшөөрөл авсан ажлын нэгжүүдийн ажилтнуудыг хамааруулан ойлгоно.

2. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 31 дүгээр мэд заасны дагуу Төрийн өмчийн хорооны зөвшөөрлөөр амчлалаас гадуур, төрийн өмчийг дуудлага худалдаагаар худалдах үндэслэл тухайн эд хөрөнгийг эзэмшигч, ашиглагч нь өөрийн иван тушаалтныг томилон дуудлага худалдааг хөтлөн явуулж болно.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Д.ДЭМБЭРЭЛЦЭРЭН

ШҮҮГЧ

Д.ДАНЗАНДОРЖ

СЭТГҮҮЛИЙН ЗӨВЛӨЛ

Ерөнхий эрхлэгч	Л. Цог
Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга	Б. Ганбат
Гншүүд:	Б. Балзахсанд Ч. Дашням Б. Цэнддоо Б. Чимид Б. Энэбиш
Техник редактор	С. Нугалт
Уншиж хянасан	Сан. Жаргалсайхан Б. Янжиндам

Үйлдвэрт шилжүүлсэн 1997 оны 5-р сарын 15-нд
Өрөлтөд 1997 оны 5-р сарын 16-нд. Хэвлэлтэл
1997 оны 6-р сарын 2-нд. Хэвлэлийн хуудас 7.
Хэвлэсэн тоо 4408ш

Мэний хаяг: Улаанбаатар-12
Төрийн ордон. Утас 322838

Төр, Засгийн Үйлчилгээ Аж Ахуйн
Эрхлэх Газрын харьяа
Хэвлэх үйлдвэр

